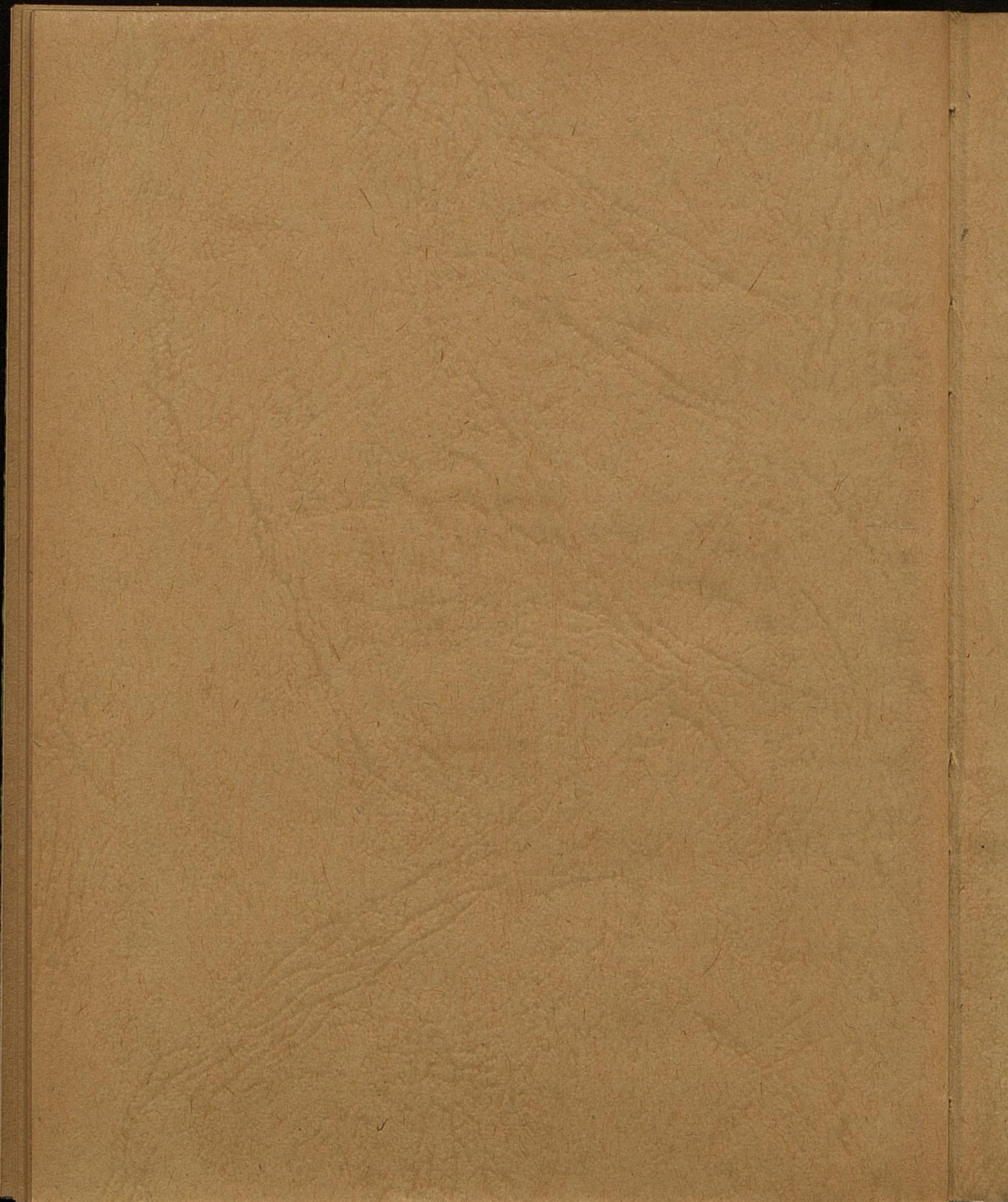

D! Fan 6357

بۇ تۈن دۇنيا تى يىشچىلەرى بىر لەشىگىز!

Fan 6357

جاشلانى، رەسەيدە

لەنین كۆمەنېست سۆيۈز لار ئىنى،

پرۆكىرمىسى

بلا وستا وو (جۇرۇغۇ)

س. س. س. ر. مىللەتلىھەرىنى، قىرتا باسماسىپ.
موسکوا - 1925 جىل.

ПРОГРАММА И УСТАВ
Р. Л. К. С. М.
ПЕРЕВЕЛ ТЕКЕЕВ РАМАЗАН

На карачаевском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ С.С.Р.
Москва, Никольская, 10.

بۇ تۈن دۇنيانى يىشچىلەرى، بىرلەشىگىز!

قاراچاي تىلىكە كۆچۈرگەن: تەكەلانى

Programma. Ustav

1327
- 105

جاشلانى^{*)} رەسەيدە لە نىن
كۆمەونىمىت سۆيۈز لار ئىنجى
پروگرامماسى، بلا وستاواو (جوڭروغۇ)

*) بو كىيتا بىجىقدا «جاشلا» دەگەن سۆز قورو جاش
ولانلاغا ايتىلىپ قالمايدى. «جاشلا» دەب جاش ولاندا
بۇلسۇن قېزدا بولاسون 23 جىلى جەتكىنچى بارسىنادا
ايتىلىپىنادى.

Fan 6357

سسىرىنى مىللەتلەرىنى ارا باسماسى
موسکوا - 1925 جىل.

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

Книга набрана и отпечатана в 1-й типографии Центрального Издательства Народов С. С. С. Р. Москва, Никольская, 10, в количестве 1.500 экземпл. Главлит № 38081.

ر.ل.ك.س.م.نى پروگرامماسى.

1. بو ساغاتدا ادامىي جاشا وو خالىسىن تەرەن
تۈرلەندىرىگەن، اداملانى قېرغان وللو قازاوتخا خالق
بارپىسىدا كىرگەندى. ساولاي دۇنيادا بىيلىك ئەتىب
تورغان ئەسكى پورىيادوڭ، ساولاي ونۇو بولغاننى
بىر تالاي فابريكلەنى يەلھەرينە، بىر تالاي باشكىلانى
يەلھەرينە، بىر تالاي جەر مولكەنى يەلھەرينە بەرىپ،
جۈز-جۈز مەلوان يىشچىلە بلا كرەستىيانلەنى قول ئەتىب،
قول قېينلارەن اشاب تورغان ئەسكى پورىيادوڭ چىرىپ،
ۋىلاadi. اتىدا كاپيتالىزم¹⁾ بولغان قول ئەسكى ونۇونو
الغى بورون دۇنياغا جېققا نىدا، جېغىپ بوشاغانىندان
سۇرا ۋىسکەنيدا - كاپيتالىستله گە خاير بەرىپ ۋچۇنەدى،
الاغا بارپىش بەرىپ ۋچۇنەدى. كاپيتالىستله خاير الإرعا
بىر - بىرینە ئەرىشىپ كۈرەشكەندەن، كاپيتالىستلهنى
سوپىزلارى - بورزوئى قېراللا - ساولاي دۇنيانى توتاب
بوقساب، انى كاپيتالنى اياغىنى تۈبۈنە سالغاندەلا. كاپيتا-
لىستله بىر - بىرى اللىارەنا جاپىپ، بىيلىك ئەتىب خاير

الېر ۋچۇن، تۇنۇو ئەتھەر ۋچۇن ساولالى دۇنيانى
ۋلەشىرگە كۈرەشمە كلىيكلەرىندەندى بۇ وللو قازواتنى
چېققانىدا. بۇ وللو قازاتدا كاپيتالىست قېراللا بىر-
بىرلەرى بلا وروشخانلارى ۋچۇن، وروشنى
جارلىق قاومۇ الداب الانى قوللارى بلا ئەتكەندىلە.
كاپيتالىستلە²) بۇ قازاتدا بىر تالاي مەلوان يىشچىلەنى
قېردىلا، يىشچى كلاسنى ئەم يىكى جارتىسىن-جاش
بۆلەگىن دۇنيانى باشىندان تاس ئەتكىلە، بىر تالاي ون
مەلوان ادامىندا سانلارپۇن ساقات ئەقىب يىشگە جارامازجا
ئەتكىلە. يىشچى كلاسخا كاپيتالىستلە ادام ۋەرۈزدە
كۆرمەگەن قېيىنلەقنى، اچلىقنى، جالاڭىڭىشماقنى، اوورۇونو
بەردىلە.

2. ئەندا كاپيتالىستلە يىشچى خالقنى قول قېيىنин
اشارغا بىر-بىرىلىنىن جابخان سەبەبدەن، الانى
قېراللارى بىر-بىرىنە ئەرىشىپ جاڭىنى قازاتلانى
خازىر ئەتلە. الا يىشچىلەنى الداب، بىر مىلەتنى
يشچىلەرين بىر مىلەتنى يىشچىلەرىنە ۋسىۋەرۇب خالق
بۇلغاننى بىر-بىرى بلا وروشدورغا وموت ئەتلە.
اتلارى سۆسيالىست بۇلوب، كەسلەريوا قازاتنى زامانىندا
يىشچى كلاسنى³) ساتىپ قولغان پارتىيالا-كاپيتالىست ونۇو

ویو للوق تولدو، ول ئەندىا كۆب زاماننى بارلىقدى دەب يشچىلەنى الداب، الاغا و موت ئەتلىرى تىپ، يشچىلەگە، كاپيتالىستە بلا جاراشېپ توروغوز، كلاس ايرماين بىرگە يىشلەگىز دەيدىلە. الاى بو لغانلىققا و روشنان بەرى بو لغان يىشلە، كاپيتالىستە خالق بو لغاننى اشدان قېرمائىن تېبىالمازلىقلارپىندىا، وروشخا جو يو لغان مۇلۇكىنۇ كاپيتالىستە ورنونا سالالمازلىقلارپىندىا بىك اروو كۆكۈزگەندى. جۈز-جۈز مىڭىي اداملانى يىشلەرگە يىش تاپماين قالغانلارپىن، بىر تالاي مەليوان خالقنى اچ، چالاشىڭىچ بولوب ستاجىكى⁴⁾ ئەتكەنلەرىن بورىزى قەراللادا خار كۇنسايىندىا كۆرۈسۈز.

خالق بو لغاننى ئەندىا ئەكى سايلاو باردى: نه ادام بو لغان قېرەلېپ، الا بوروندان بەرى ئەتكەن زاتلا بارېسىدا تاس بو لورغا كەرەكدى، نەدا ادام بو لغان جاشىڭىي ونۇوغما - كۆممۇنیز مگە كۆچەرگە كەرەكدى. ۋچۇنچۇ باشخا سايلاو جوقدو. كەسىنى قېيىنى بلا جاشاغان خالق كاپيتالى ئۆبۈندەن قوتولور ۋچۇندىا، تالغان خالققا يىگى بو لور ۋچۇندىا، بو ساغاتدا چاشاماقلېق جاشاوا خالى بىر زات ايتادى، ول زاتدا كاپيتالىست دۇنيا دەمەڭىلى تولدو، رەولىوسىيا بو لورغا

کەرەکى دەيدى. كاپيتالىست خالقىي ۋەلوب
تەبرەمە كلىكى ئەم وللو اڭڭىلماقلېغى بولغان، ئەم قاتى
بىر لەشىمە كلىكى بولغان يىشچى كلاسخا بورزۇي قېراللا
بلا كۈرەشدا پروولە تارىيەتنى دىكەتاوراسىن⁵) سال دەيدى.
يشچى كلاس قېرالنى ۋەنۇن سېيرغاندان سورا خالق
بىر تالاي زاماننى يىچىندە اقېرىن - اقېرىن كۆممۇنیز مگە
كۆچەدى، وەل زاماندا يىشچى كلاس قېرالنى قاروو بلا
مۇلکىنۇ تۈرلەندىرگەن ئەتەدى. يىشچى كلاس
بورزو يلادان زاودلانى، فابرىيكلەنى، مەشىنالانى، جەرنى
سېيرەب الادىدا، كۈرەشىب، قېينالاپ سوسييالىزمگە تۈب
سالادى. بو اىتەغان زاتلانى يىشچى كلاس، جاڭڭىز
كۆممۇنیست پارتىيىا انى باشىندا توروب اڭڭىجا جوول كۆگۈز-
سە، وەل زاماندا تۆلتۈرۈرغا بوللۇقدۇ؛ كۆممۇنیست پارتىيىانى
يشچى كلاسدان نە باشخالېغى باردى دەسەك،
كۆممۇنیست پارتىيىا بارلىق جوولنو بىر كەسەگىنە قاراب
قويمىن ساولالاي بارېسىندا قارايدى، وەل يىشچى كلاسنى
بىر بولەگى ۋچۇن كۈرەشىب قويمىن، كەسى قېينى بلا
جاشاغان خالقىي ساولالاي بارېسى ۋچۇن كۈرەشەدى.
كاپيتالىستلە بلا كۈرەشىر ۋچۇن يىشچى كلاس باتىر
بولوب، جىيگىت بولوب، كەرەك زاماندا بىر كەسەكىنى

اچ بـولورغادا، جالاڭىڭاچ بـولورغادا، ۋـلۇرگەدا خازېر
بـولسما، اڭىڭا كـومۇنىيىت پـارقىيادا باشچىماق ئـه تىسىم،
كـومۇنىيىت خـالقنى قـورا رـغا وـل زـامانـدا بـولـلوـقدو،
كـومۇنىيىت خـالـقـداـوا اـدـام بـولـغانـ بـيرـيدـا قالـماـين يـشـچـى
نـوـگـەـر بـولـلوـقدـوـلا.

3. بو كـومۇنىيىت قـاوـوـغـادـا كـهـسـىـ قـېـيـىـ بـلاـ جـاشـاغـانـ
خـالـقـنىـ بـيرـ توـودـوـغـوـ كـۇـرـهـ شـىـبـ قـالـلىـقـ تـۆـلـدـۇـ. بـيرـ
قـېـرـالـدانـ بـيرـ قـېـرـالـغاـ جـايـلـەـبـ دـونـياـ سـاـوـوـلـايـ كـومـۇـنىـيـىـتـ
خـالـقـ بـولـورـ ۋـچـۇـنـ كـۆـبـ زـامـانـ كـهـتـەـرـيـكـىـدىـ، وـلـ
زـامـانـنىـ يـچـىـنـدـەـ يـشـچـىـ كـلاـسـ كـاـپـيـتـاـلىـسـتـلـەـ دـەـنـ سـېـيـرـېـبـ قـېـرـالـنىـ
ۋـنـوـنـ كـهـسـىـنـىـ قـوـلـونـاـ المـەـ كـهـرـهـ كـىـدىـ. سـوـسـيـيـالـ مـۇـلـكـنـۇـ
قـورـاـرـغاـ كـهـرـهـ كـىـدىـ، يـشـ ئـهـ تـگـەـنـ سـاـوـتـلـانـنىـ كـۆـبـ ئـهـ تـەـرـگـەـ،
يـگـىـ ئـهـ تـەـرـگـەـ كـهـرـهـ كـىـدىـ، يـشـچـىـ خـالـقـنىـ سـاـوـوـلـايـ جـاشـاغـانـ
جـاشـاـونـ تـامـەـرـىـ بـلاـ تـۈـرـلـەـ فـەـرـىـرـىـ كـهـرـهـ كـىـدىـ. كـومـۇـنىـيـىـتـ
خـالـقـ بـولـماـقـلىـقـ الـاـىـ تـېـنـچـ بـولـوبـ قـالـماـيـدـىـ: بـيرـ خـورـلـابـ،
بـيرـ كـاـپـيـتـاـلىـسـتـلـەـ فـىـ تـۆـبـلـەـرـىـنـهـ تـۆـشـۇـبـ كـۆـبـ زـامـانـنىـ
يـچـىـنـدـەـ قـاوـوـغـاـ ئـهـ تـەـمـەـ كـلـىـكـ بـلاـ تـاـبـىـلـادـىـ. يـشـچـىـ كـلاـسـنىـ
اـيـاقـ ۋـسـوـنـهـ مـىـڭـىـڭـەـ خـارـ توـودـوـغـوـ، اـنـىـ جـاشـاـوـوـ
كـاـپـيـتـاـلىـسـتـلـەـ فـىـ قـېـرـالـارـىـ تـورـوبـ يـگـىـ بـولـماـزـلـەـغـىـنـ بـىـلـىـبـ،
اـنـىـ قـامـادـاـ قـارـنـاشـلـارـىـ باـشـلاـغـانـ كـۆـمـۇـنـاـ ۋـچـۇـنـ بـولـغانـ

کۈچۈن سالىپ كۈرەشىھين مادارىي جوقدو. كاپيتالىستلهنى
تۇبۇندەن يىشچى كلاسنىي تمام قوتخارىر ۋچۇن يىشچى
كلاسخا ولگەن، قوراغان اداملانى ورنون ئېب
كۈرەشىرچا اداملا خازىر ئەتەرگە كەرەكدى. ول يىشكە
جارارېقدا جاشكىز يىشچى كلاسنىي جاشلارېدى. نه ۋچۇن
ددسىڭ - كاپيتالىستلهنى فابرىكلەرىندە، زاودلارېندىدا الانىي
قېينىلارىي اشالىپ تورادى، كاپيتالىستله شكولارېندادا،
كلىيەالارېندادا، مەزگىدلەرىندەدا الانىي الداب كەسلەرىنە
خايىر ئېر ۋچۇن ئەلتىب قازاوتدا قىرغان ئەقەدىمە.

كاپيتالىست مۇلکىنى ۋسمە كلىيگى بلا بۇ يەپەرياليست?
قازاوات بولغان سەبەبەن يىشچى كلاسنىي جاش
تۇلۇسۇنۇ كۆبۈسۈ فابرىكلەگە، زاودلاغا تۇشكەندى.
كۈن - كۈندەن يىشچى كلاسنىي جالىي از بولادى، جاشاواو
امان بولادى، انىي جاش تۇلۇسۇنۇ جاشاواو بۇقۇندا
بەك امان بولادى. ما، بوزات، يىشچى كلاسنىي جاش
تۇلۇسۇنۇ اڭكىپلاماقلىغى ۋسەرىنەدا، انىي اراسىندا
كۆممۇنیزمىي ادەبلەرى جايلىپەنادا سەبەب بولادى. الا
رەولىوسىيانيي ادەتلەرى بلا ۋسەر ۋچۇن، الا رەولىوسىيما
ئەتەرگە قالاي قورالىقلارېن بىلىم ۋچۇن، كەسلەرى
يىشكە قاتېشىپ يىشلەرگە ۋرەنېرگە كەرەكدىلە. يىشچى

كلاسنې جاش تۆلۈسۈن خار نه زاتنى قورارغا ۋە تىرگە كەرەك بولغانى سەبەبدەن، اڭڭا كومونا ۋچۇن كۈرەشىرگەدا، انى قورارغادا ۋە تىرگە كەرەك بولغان سەبەبدەن، بۇ تۈندا بەك انى باشخا تۈرلۈ ۋ قوتورغا كەرەك بولغان سەبەبدەن، انى فابر يكىلدە، زاودلادا يىشلەمە كلىيگىنە باشخا جانى بلا قارارغا كەرەك بولغان سەبەبدەن، - يىشچى كلاسنې جاش تۆلۈسۈن ورگانىزاسىيالارى باشخا تۈرلۈ قورالىغا كەرەكدىلە.

4. س. س. س. ر. قېرالانى يىچىندە ونۇو يىشچى كلاسنې قولوندادى. ول ۋچ جېلىنى بىردا تايىماين دۇنيانى كاپيتالىست بولغانى بلا قازاوات ئەتىپ كەسىنى ساوت ولاستىن قولوندادا تېيغاندى، انى كۈچلۈدا ئەتكەندى. رەسمىنى جەرىندە، قاونىدا كۆب بايمىغى بولسادا ول كەسى ارتخا قالغان قېرالانى بىرىيدى، انى پرو ميشلەنۇستو ازدى، ادامىنى كۆبۈشۈ واق مۇلكلۇ اداملادۇلار. بو سەبەبدە رەسمى سوسيالىزمگە، قالغان كاپيتالىست قېراللادادا بىزدەچا رەولىوسىيىا بولسا ول زاماندا كىرىپ بولشا رەقدى.

1917 چى جىلدا يىشچى كلاس رەسمىدە ونۇونو قولونا الغانىدا قېرالانى مۇلکۈ از بولوب، تاس بولغانى

وَرْنُونَا جَهْتِيْبُ الْغَانِهِدِيْ، رَهْسَهِيْنِيْ مُؤْلِكُونْ يِمِيْهِرِيَا لِيْسَتْ
قَازَاوَاتْ بِيرْ قَاتْ وَيِغَا نَهْدِيْ، كَاپِيْتَا لِيْسَتْلَهْ بِلا وَلَلَّوْ
جَهْرِ يِهْلَهِرِيْ ئَهْ كِيْنِيْچِيْ قَاتْ وَيِغَا نَهْدِيْلَهْ. يِشِيْچِيْ كَلَاسْ
وَنَتَوْنُو قَوْلُونَا الْغَانِدَانْ سُورَا كَرازْدَانْ قَازَاوَاتْ
بَوْلُوبَدَا، كَاپِيْتَا لِيْسَتْ قِيرَالَّا رَهْسَهِيْنِيْ تَوْگَهْرِهْ گِيْنَدَهْنْ
قُورْشَوْلَابَدَا رَهْسَهِيْنِيْ مُؤْلِكُونْ بُوْتُونَدَا بِهِكْ وَيِغَا نَهْ
ئَهْدِيْلَهْ. رَهْسَهِيْنِيْ سَابَانْ سُورَمَهْ كَلِيْگِيدَا ېِزِيْنَا تَارْقَايِغَانْ
سَهْبَهْ بَدَهْنْ، پَرْوَمِيْشَلَهْ نَنَوْسَتَوْدَا، تَهْمِيرْ جَوْلَلَارِبَدَا وَيِولَغَانْ
ادَامْلَا بَوْلَغَانْ سَهْبَهْ بَدَهْنْ، - وَاقْ مُؤْلِكَلُو ادَامْلَا غَا بِيرْ
كَهْسَهِكْ قَارَارَغَا، الَّا نِيْ مُؤْلِكَلَهِرِيْ وَسَهْرَچَا الَّا غَا جِيْبَنِيْ
بِيرْ جَانِئِنْ بِيرْ كَهْسَهِكْ جِيْبَهْ رِيرَگَهْ كَهْ رَهْ كَدَىْ. يِشِيْچِيْ
كَلَاسْنِيْ الَّا ئَنَدَا بُوْسَاغَا تَدَا ئَهْ كَىْ زَاتْ بَارَدِيْ: بِيرِيْسِيْ
دَوْنِيَا نِيَا نِيْ كَاپِيْتَا لِيْسَتْ بَوْلَغَانِلَارِيْ سَاؤَتْ رَهْسِيْوْبَلِيْكَا غَا
جاڭْكِيدَانْ جَابَارَغَا مَارَلَايْ تُورَغَانْ سَهْبَهْ بَدَهْنْ، قَارَابْ
سَوْيِوزْ رَهْسِيْوْبَلِيْكَا نِيَا وَرَوشْ قَارَوَونْ بَهْ كَيْ-تَيِيرَگَهْ
كَهْ رَهْ كَدَىْ، ئَهْ كِيْنِيْچِيْسِيْ سَاوَوْلَايْ دَوْنِيَا دَا رَهْوَلِيْسِيَا نِيَا
ئَهْ تَهْرَگَهْ كَوْرَهْشِيرَگَهْ كَهْ رَهْ كَدَىْ، قِيرَالْ مُؤْلِكَنْوْ قَارَابْ
سَوْسِيَيَا لِيْسَتْ جَانِيْ بَلَا قَورَاشَدِيرِپَرَغَا كَهْ رَهْ كَدَىْ.
سَاؤَتْ وَلَاستْ اوْلَادَا جَارَلِيْ قَاوَمَلَاغَا تَايَا نِيْبَ الَّا نِيْ

سۇ سىيىا لىيست خالقنى قوراما قلىقنى يىشىنە تارتادى، ساۋت ولاست اوللادا كرەستىيىانلانى وقوولو، بىلەمىسى ئەتھرگە كۈرەشەدى، الانى اوللادا بايىلانى تۈبلەرىيىندەن الادى، الانى جاشاولارىنى كەرك زاتلانى ئەتىپ يىشچى كلاسىنى جانېنا تارتادى.

سۇ سىيىا لىيست خالقنى قوراما قلىق، يىشچى كلاسىنى كۈرەشمەكلىيگى بلا بىرگە بارغان يىشچى جاش تۆلۈنۈ جاشاون، يىشلەمەكلىيگىن، وقوون تامىرى بلا تۈرلەندىرىرىگە ورسدا بولغان پرولا تارىيات رەولىوسىيا كەڭ جۇل اچخاندۇ. يىشچى جاش تۆلۈ پرولا تارىياتنى كۈرەشمەكلىيگىنەدا قوشولادى، بولوشادى، انى جاڭىڭى خالقنى قوراما قلىغىنادا قوشولادى. بۇتۇندا بەك قول كەسىنى جاشاون سۇ سىيىا لىيست جانېنا بورما قلىققا بەك قوشولادى. بول زاتلانى قول ر. ل. أ. س. م. نى ۋىۋ بولا ئەتھدى. كۆممۇزىز منى قورارغا كۈرەشىر ۋچۇن ر. ل. أ. س. م. يىشچى جاش تۆلۈنۈ بىرلەشدىرىپ قوراغان ئەتھدى. يىشچى جاش تۆلۈ قورو كىتاب وقوب قالماين يىشكەدا قاتېشىپ يىش ئەتگەذىنى سەبەبىيىندەن قول يىشچى كلاسىنى قارت بولغان قوللو قچولارىنى ورنون ئېب يىش ئەتھرگە ۋردتەدى. يىشچى جاش تۆلۈنۈ سۇيوزلارىنى ئەم بەك

لە دەرىيەك زاتىي-جاش تۆلۈنۈ وۇ قوتما قىلمۇغىمەدە، انى كۆممۇنیزمنى خالىن ۋەندۇرمە كەلىگىيەسى. ر.ل.ك.س.م كەسيىنى بايراغىنى تۈبۈنە يېشىچى كلاسنى جاش تۆلۈسۈنۈ ئەم يىگى قاومون جىئىب تەبرىيدىدا، اقىرەن-اقىرەن س.س.س.ر.دە جاش تۆلۈنۈ بارىسىندا جىيادى.

يېشىچى جاش تۆلۈنۈ يىشىدە تورغان جاشاغان خالىء.

6. خالق كلاسلاغا ۋە لەشىڭىڭەن سەبەبدەن جەققان بورۇزارىيابى قېرالىي يېشىچى جاش تۆلۈدەن كاپىيتالغا قوللا ئەتەددى، الانى قورۇ كاپىيتالىيستەن اىتىخانىدان سورا جوق ئەتمەزچا ماتوخاوققا وۇ قوتاھدى، خالقنى يىشى بلا سەيرسىنەزچا ۋە تەھدى. پرو لەتارىياتىنى قېرالىپوا يېشىچى جاش تۆلۈدەن خالقنى يىشىنە جاراغان قولماقچو لا ئەتەددى. ساندالارى، اقىملارىدا تۈز بولغان سۆسىيالىيست جاشاونو قوراغان اداملا ئەتەددى.

يېشىچى جاش تۆلۈ يېشىچى كلاسنى بىر جارتىسىدە؛ بۇ سەبەبدەن يېشىچى جاش تۆلۈنۈ جاشاون تۈرلەندىرمە كەلىك، انى يىشلەگەن خالىن تۈرلەندىرمە كەلىك، انى سۆسىيالىيست جانى بلا وۇ قوتماقلەق يېشىچى كلاسنىدا،

انى قېرالىندا ئەتەرگە كەرەك بىز يىشى بولادى. بۇ
 زاتلانى سوقوت ولاست بلا پروفسور يوزلا ئەتەدىلە.
 ساوت ولاست يىشچى جاش تۆلۈنۈ بوغۇودان
 الىب، انى يىشىدە تورغان خالىندا تامىرى بلا تۈرلەندىرىگەن
 ئەتەدى. بورون كاپيتالىستەلە يىشچى جاش تۆلۈگە
 يىشىلە تىب انى يىشىنەن كەسلەرىنە خاير الاەدىلە،
 ئەندىيوا اشكىا تۆرت سانى بلا و قوما قايىغۇندا خاير بولور
 و چۈن يىشىلەتەللە، انى سوسىالىزمگە ۋەزىمە كلىيگىنە سەبەب
 بولور و چۈن يىشىلەتەللە. كاپيتالىستەنلىقى فابريكلەرى جاش
 تۆلۈدەن مەشىناغا جۇرى ئەتىب قويادىلە. ساوت ولاستا
 18 چى جىلدغا دەرى جاش تۆلۈنۈ يىشىلە مەكلىيگىن
 تۈرلەندىرىپ الادان خار نە زاتدان بىلىملىرى بولغان
 پروللەتارىاتلا ئەتەدى. يىشچى كلاسنى سانى خار جەماسىين
 ازدان-از بولادى؛ انى قوراغان سانپىن تۆلتۈرۈرغا
 كەرەكدى، ول ساندا قالاى بلا تۆلادى دەسەڭ،
 ساوت ولاست يىشچى جاش تۆلۈگە شكتۈلا اچادى، ول
 شكتۈلادا الا قورو كىتاب و قوغاندان سۈرادا يىشىلەرگە
 ۋەزىمەللە، ئەتكەن يىشىلەرى خالقىنى نەسىنە جاراغانپىن
 بىلەللە، الا قورو باشلارپىن و قوتوب قويمايىدەلا سانلارەندىدا
 ساقاتسىز تو تارغا ۋەتەللە. ول جاشلا يىشچى كلاسنى
 قوراغان سانپىن تۆلتۈرالا.

7. جاش تۆلۈنۈ يىشىلەمە كلىيكلەرىن، الانى چاشاغان خالىلەرىن، و قۇولارەن سۆسىالىيەت فۇرماغا بورور ۋچۇن الغى بورون الانى يىشىدە تورغان خالىلەرىن تۇرلەندىرىڭە كەرەكدى. بو سەبەبدەن ساوت ولاست ما بو زاتلانى ئەتەدى: 18 جىل جەتمە كەنلە بىر كۈن 6 ساغاتنى يىشىلەيدىلە، 16 جىل جەتمە كەنلە 4 ساغاتنى يىشىلەيدىلە، 14 جىل جەتمە كەن سابىيەلە كە جوقدا يىشىلەتمەيدى، جالىندان تېيماغانلای الاغا بىر جىلدە باشىخا توقوم سالىنادى، الاغا بەرىلەدى، الاغا جالىدا باشىخا توقوم سالىنادى، الاغا كەچە يىشىلەتمەيدى، ادامىنى ساولوغونا ساقات بەرگەن جەردەدا يىشىلەتمەيدى. بو ايتىلغان زاتلانى كىشى بوزماز ۋچۇن ساوت ولاست الانى ئىزەندان قاراب تورغان يىنسىپەكتۈرلا سالادى، ۋل يىنسىپەكتۈرلانىدا جاشلا كەسلەرى كەسلەرىنى ارارەندان اىرا للا.

8. يىشچى جاش تۆلۈنۈ سۆسىالىزمنى ادەبىيندە ۋە تىر ۋچۇن انى ۋرامدا ايلاشىكان خاولە لەنى تۈبۈندەن قوتىخارېرغە كەرەكدى، واق مۇلكلۇ اڭىلماقاپقى بولغان ۋىدە گىسىينى اراسېنداندا چېغارېرغە كەرەكدى، انى جاشاونادا اچ، جالاشىچ بولماز چا قارارغا كەرەكدى. بو سەبەبدەن ساوت ولاست يىشچى

جاش تۆلۈگە الا بىرگە جاشارچا ۋىلە قورايدى، كاپيتالىزم
مۇلك ورنونا بىزگە قو يغان تېشىر وولا قاخمهلىك جۇروتىكەن
بلادا، جالاشىڭىچىق، اچلىق بلادا كۈرەشگەن ئەتەدى.

9. ساوت ولاست سۆسيالىيست شکوللا قورارغا
كۈرەشگەن نىندا سورادا يىشچى جاش تۆلۈگە بوروندان
بەرى ادام بولغان جاراتخان وقوونو بىلدىريرگە
كۈرەشىدە، الغىن زاماندا وقوو كاپيتالىيستىلەنى ئەنچى
مۇلكلەرى بولاهدى. يىشچى جاش تۆلۈنۈ غىلمۇلاغا
ۋىرەتىر ۋچۇن ساوت ولاست رەسىپو بىلەكىانى شکول
بولغانينا ئەم الغى بورون الادان الادى؛ الانى وللو
شکوللاغا سۆزدە ايتىلىپ قالماين كەرتى بولوب
خازېلار ۋچۇن ساوت ولاست رابوچىي فاكولته تىلە
اچادى، جاشلاغا اچخا بلا، توروغۇ ۋى بلا، كىيەرگە كىيىم
بلا بولوشلوق ئەتىپ و قورغا مادار بەرەدى.

10. ر. ل. ك. س. م. ساولالى يىشچى جاش تۆلۈنۈ
بىرلەشدىرگەن ورگانىزاسىيا بولغان سەبەبدەن ۋل ساوت
قېرالنى يىشچى جاشلانى جاشاولارەن يىكى ئەتمەكلىيگىينه
بولوشلوق ئەتەدى. ساوت ولاست جاشلانى خاقېتىان
بىر زاكون سالسا، ر. ل. ك. س. م. ۋل زاكون قاغۇتىدا
جازېلىپ قالماين ۋل يىشگە جەتسگەن زاماندادا بولورجا

ئەتەدى، ۋەل زاکۇنۇ يىشچى جاشلا بلا كەستىييان
جاشلاغا ايتىب اڭكىپلاتخان ئەتەدى، جاشلانى خاقىندان
ئەندىما ما بېالاي زاکون كەرەكدى دەب قېرالنى زاکون
قورا ووچو جەرلەرىنە ايتىخان ئەتەدى، كەسىنىي اداملارىپ
قېرالنى توللوق ئەتكەن جەرلەرىنە بەرىپ، قېرالغا يىشن
ئەتەرگە بولوشخان ئەتەدى. كەسىنىي اداملارىپ قېرالنى
قوللوق ئەتكەن جەرلەرىنەدە بولغانىنى كۈچۈ بلادا،
كۆمۈنىست پارتىيانى بولوشاوغو بلادا ر.ل.ك.س.م.
قېرالنى يىشىنە قاتېشىپ يىشچى جاشلانى ۋۇلۇرلارپىدا
يشلەمە كلىكەرىنەدا قارايدى.

11. رەسمەينى خالق مۇلكۇنۇ اراسېندان ئەنجى
مۇلك قوراب بولغانچىكىدا دەرى ر.ل.ك.س.م. ۋە ئەنجى
مۇلكالەنى يەلەرى بلا - كاپيتالىستە بلا، كوستارلا¹¹⁾ بلا
يىشچى جاشلانى قېينىلارپىن تېنچى ئەتەرگە دەب كۈرەشىرىيكلە.
ساوت قېرالنى توگەرەكىندەن كاپيتالىست قېراللا
قورشۇولاب، كەسىنىي يىجىندەدا ساتوو-الوو بولغان
سەبەبدەن ساوت قېرالنى قوللوق ئەتكەن جەرلەرىنى
بىر قاومو، نەدا فابرېكەنى، زاودلانى بىر قاوملارىپ
يىشچى جاشلاغا ماردادان كۆب يىشەتىرگە كۈرەشىرگە
بوللۇقدولا. ر.ل.ك.س.م. انى ونامازغا كەرەكدى.

بو زاتلانى بار ئىسىندا تولتوروور ۋچۇن ر.ل. ك. س. م.
سو يوزغا كىرمەگەن يىشچى جاشلانى بار ئىسىندا يىشكە
تارتادى. ساولالى يىشچى كلاسنى داراجاسىن ساقلاغان
پروفسو يوزلا بولاللا. يىشچى جاش تۆلۈدە يىشچى
كلاسنى بىر كەسەگىدى، انى داراجاسىدا ساولالى
يىشچى كلاسنى داراجاسى بـلا بىردى، بو سەبەبدەن
ر.ل. ك. س. م. يىشچى جاشلانى قېينىلارەن قىنچىدا،
وقوولارەن ولودا پروفسو يوزلا بـلا بىرگە ئەتەدى.
ر.ل. ك. س. م. پروفسو يوزلانى ساولالى ئەتكەن يىشلەرىنە
قاتېشىپ يىشلەگەن ئەتەدى، بۇ تۈندە بەك ر.ل. ك. س. م.
يىشچى چاشلانى خاقيەدان بولغان يىشلەگە بەك كۈرەشەدى.
يىشچى جاشلانى قېينىلارەن قىنچ ئەتەرگە كۈرەشىرگە
ر.ل. ك. س. م. گە نە ماردا باردى دەسەك، ۋل ماردا
ساولالى قېرالنى داراجاسى بولادى.

سو سىمالىيىت قەرالنى، قوراما قلىقىدا يىشلەمە كلىمەك.

12. سوقوت كۆنستيتوسىيا¹²⁾ 18 جىل جەتكەن
اداملاغا ساوتىكە ادام ايرەغادا، كەسىنە ساوتىكە
ايرەغادا پراوا بەرگەن سەبەبدەن ساوت قېرالنى يىچىنە

جاشاغان يىشچى جاشلا بلا كرهستييان جاشلا قالغان
قېرالادا جاشاغان جاش اداملادان ئەسە قېرالنى توپلو
گرازدانلارى بولاللا. ساولاي بولغان يىشچى بلا
كرهستييان جاشلانىدا، الانى كومسۇمۇللارنىدا اللېندا
تۇرغان زات نەدى دەسەڭ. الاغا بەرىلگەن پراولانى
بوقش يىمەين سوقۇت رەسپوبليكانى يىشىنە قاتېشىپ
يشلەمە كلىيكتى.

13. رەسەيدە ساوت ولاستىنى ئەتەرىك زاتى ما
بودو: سوقۇت رەسپوبليكانى قېرال ايماراتىن¹³⁾
بەگىتىمە كلىيكتى بلا مۇلکىنۇ سوسىا لىيىست جانىنا بورماقلېقدى.
رەسەينى پورولەتارياتى ئەنچى مۇلکىنۇ بىر كەسەك
ۋەسمەگە قويغانى ۋچۇن ۋل الغى بورون وللو
پرۇمىشلىق تۇستۇن وسىد ۋرۇرگە كەرەكدى، ئەنچى
مۇلکىنۇ ېزىندان قاراب چوت ئەتەرگە كەرەكدى،
قاروون سالىپ جەرگە ورومماقلېقىنىدا يىگى ئەتەرگە
كەرەكدى. ر.ل.ك.س.م. كومونىيىت پارتىياغادا،
سوقۇت ولاستخادا سوسىا لىيىست مۇلکىنۇ قورارغا
بولوشخان ئەتەدى. ۋل كەسيىنى چىلەنلەرىندا، قالغان
يشچى بلا كرهستييان جاشلانىدا سوقۇت قېرالنى يىشىن
ئەتەرچا، خالق مۇلکىنۇ قورارچا ۋرەتەدى. سوسىيەلەسىت

دونیانی قورار ۋچۇن ر.ل.ك. س.م. ئەزات ئەتەرگە كەرەكىدى دەسەڭ-ۋەل كەسىنى خار بىر چىلەنин نە مۇلەكىنۇ جۇرۇتمەكلىك جەرگە سالىپ نەدا ۋقۇو بولغان جەرگە سالىپ كۆممۇنیزمنى خالىندا ۋرەتىرگە كەرەكىدى.

14. يىشچى قېرالنى مۇلەك فرونتوندادا، سوۋتلە قوراما قىلدادا ر.ل.ك. س.م. ما بو زاتلانى ئەتەدى:

(A) يىشچى جاشلا بلا كەستىيان جاشلاغا سوسييالىيەت دونيا قورالغانلىدان نەداراجا بولغانلىن بىلدۈرەدى، خالقنى مۇلەكۈن قورارغا كۈرەشەدى، مۇلەكىنۇ خاقىندا ونۇو ئەتىلسە، وەل ونۇوغا قاتېشىدە.

(B) يىش فرونتو قالايى قارووسوز بولسا-الاين باجار تېرغا كەسىنى اراسېندا. اداملا ايرادى.

(C) قېرالنى قوللۇق ئەتىگەن جەرلەرىنە كىرىپ اداملارىن يىشكە ۋرەتىب سوسييالىيەت مۇلەكىنۇ جۇرۇتۇرگەدا، خالقنى جاشاونا قارارغا دا اداملا خازپەر ئەتەدى.

(D) كۆۋەپەراسىييانى نە تو قومو بار ئەسە، وەل بولغان تو قومونا كىرىپ يىشلەگەن ئەتەدى.

E) خالقى اراسىندا كۆمۈنىست پارتىيىا ايتىخان زاتلانى جايىار ۋچۇن پارتىيىا بلا سوقۇت ولاستنى ئەتكەن يشلەرىنە قوشولوب يشلەگەن ئەتەدى، الانى بولىتىيىكالا رېن خالققا جايادى.

K) ر.ل.ك.س.م.نى اوللادا ياخەيكالارى سوقۇت ولاستخادا، كۆمۈنىست پارتىياغا دا جەر مۇاكلەنۇ قوراشدۇرغۇغا، سوقۇخۇزلا¹⁵⁾ بلا كۆمۈنالانى يشلەرىن قورارغا، شاخارلا بلا اوللانى اراسىندا بەرييو إپو تۈز جۈرۈرۈن دەغىدا بىلا كېيىك زاقلاغا بولوشخان ئەتەللە.

سوقۇت رەسپو بلىيكانى، قوروماقلەقدا.

15. سوقۇت ولاست مۇبلىيزاسىيىا¹⁶⁾ ئەتكەن زاماندا ر.ل.ك.س.م. اڭىدا بولوشخان ئەتەدى، اسکەر قوللۇقدان قاچخانلا بلا كۈرەشەدى، قېزىل اسکەرچىلەنى لاگەرلەرىندە، الانى بولىتىيىكالا رېندا اسکەرچى جاشلانى و قوتخان ئەتەدى، الاغا پولىتىيىكانى بىلدۈرەدى، قاروون سالىپ كۈرەشىپ قېزىل اسکەرچىلەنى جاشاولا رېن يىگى ئەتەدى. بو زاتلانى ئەتىپ ر.ل.ك.س.م قېزىل اسکەرنى كۈچۈن بەگىتەدى.

16. قېزىل اسکەرنى بەگىتەمه كلىيىكدا، اڭىدا كۆمازىدىرلە

قوراماقلەقدا سۆۋەت رەسپۇبايمىكاني وەللو يىشلەرىنى بىزى
بۇلغان سەبەبدەن ر.ل. ك.س.م. كۆماندىرلە ۋەقۇغان
شکوـلـلاـدا يـاـچـهـيـكـالـاـ قـورـابـ، الـانـيـ بـوـلـوشـلـوـغـوـ بـلاـ
كۆمانـدىـرـلـهـنـىـ اـشـكـەـلـاـماـقـلـەـقـلـارـىـنـ تـهـرـەـنـ ئـهـتـەـدـىـ.

17. س.س.س.ز.د. بۇلغان يىشچى جاشـلاـ بلاـ
كـرـهـسـتـيـيـيـاـنـلاـغاـ رـلـ كـ.ـسـ.ـمـ. قـېـزـېـلـ اـسـكـەـرـ نـهـگـەـ كـەـرـهـ كـ
بۇـلـغاـنـىـنـ اـشـكـەـلـاتـادـىـ، بۇـلـغاـنـ خـالـقـ بـارـپـىـدـاـ قـېـزـېـلـ
اسـكـەـرـنـىـ كـەـرـهـگـىـنـ جـانـلـارـىـ اوـرـوـبـ قـارـارـچـاـ ئـهـتـەـدـىـ.

18. قـېـزـېـلـ اـسـكـەـرـگـەـ جـەـلـلـارـىـ جـەـتـىـشـمـەـگـەـنـ سـەـبـەـبـەـدـەـنـ
الـىـنـمـاـيـنـ تـورـغـانـ جـاشـلـانـىـ اـسـكـەـرـ خـالـىـنـاـ ۋـرـەـتـمـەـكـلىـكـدـەـ
رـلـ كـ.ـسـ.ـمـ. ۋـرـونـ إـلـبـ يـىـشـلـەـگـەـنـ ئـهـتـەـدـىـ، الـلـاـىـ
جـاشـلـانـىـ اـسـكـەـرـ خـالـىـنـاـ ۋـرـەـتـمـەـكـلىـكـ دـەـ ۋـچـۈـنـ كـەـرـهـ كـ
بۇـلـغاـنـىـنـ يـىـشـچـىـلـهـ بـلاـ كـرـهـسـتـيـيـيـاـنـلاـغاـ اـشـكـەـلـاتـخـانـ ئـهـتـەـدـىـ،
وـلـ توـقـوـمـ جـاشـلـانـىـ ۋـقـوـتـخـانـ ئـهـتـەـدـىـ، الـانـيـ خـارـ دـەـ
كـەـرـهـلـهـرـىـنـهـ قـارـاـيـدـىـ.

پـولـيـتـيـكـانـىـ خـاقـىـنـدانـ ۋـقـوـدـاـ.

19. رـلـ كـ.ـسـ.ـمـ. جـىـيـاهـ ذـلـهـ رـىـنـ ۋـقـوـتـوبـ الـانـيـ
جـۇـرـهـ كـلـهـرـىـنـهـ كـوـمـمـوـنـىـسـتـ، مـارـكـسـىـسـتـ¹⁷⁾ فـىـيـهـتـ سـالـادـىـ.
سوـيـوزـ كـەـسـىـنـىـ جـىـيـاهـ ذـلـهـرـىـنـ سـاـۋـتـ رـەـسـپـۇـبـلـىـكـاـ ۋـچـۈـنـ

گۈرەشىرگە بىلىرىچا، سۆسىيالىست مۇلکىنۇ قورارغا
بىلىرىچا، يىشچى كىلاسنى وقۇون تو تارچا ۋەرەتەدى.
سۆيوز نە توقۇم ئەتكەن يىشىندا تمامام تۆلتۈرۈر
وچۇن، سۆيوزنو چىلەنلەرى بىر-بىرلەرىن تو تار وچۇن
الانى پوليتىكىانى زاتلارىنى وقوتماقلىق. ئەم بەك كەرەكلى
زاتلانى بىرىيدى.

20. كەسى قېينى بلا جاشاغان خالقىي كۆبۈسۈ
جاھىل بۆلماقلېغى سۆسىيالىست دو نىانى قوراما قلىققا بەك
وللو چېرما و بولادى. سۆيوزنو چىلەنلەرىنى اراسېندان
جاھىللەيىكىنى قوراتماقلېقدا، الانى تېشىندا قالغان يىشچى
جاشلا بلا كەرسىييان جاشلانى اراسېندان جاھىللەيىكىنى
قوراتماقلېقدا، اندان سۆرا قالغان خالقىي اراسېندان
جاھىللەيىكىنى قوراتېرغا قېرالغا بولوشما قلىقدا ر.ل.ك.س.م.نى
ئەتەرىيەك يىشلەرىنى بىرىيدى.

21. كەسىنى قېينى بلا جاشاغان جاش تۆلۈنۈ اراسېندادا
ر.ل.ك.س.م. كۆممۇنیزمنى خاقيەندان اگىيتاسىييا⁽¹⁸⁾
بلا پروپاگاندا⁽¹⁹⁾ جۇرۇتۇب، سۆۋەت ولاست خار
كۈن سايىن مۇلکىنۇ خاقيەنداندا، پوليتىكىانى خاقيەنداندا
ئەتكەن زاتلانى الاغا بىلدۈرۈپ ر.ل.ك.س.م.
كۆممۇنیست پارقىياغا اگىيتاسىييا ئەتەرگە بولوشخان ئەتەدى.

22. خالقنى قالاي قورالغانىن بىلدىريرچا، يشچى كلاسنى بوروندان بهرى قالاي كورهشىب كەلگەنин بىلدىريرچا، سوقوت ولاست بلا كومۇنىست پارتىيانى نه زاتلانى ئەتەرىكىلهرىن بىلدىريرچا بىر شكتىدا و قوما قلىقنى ر.ل.ك س.م. كەسىنى خار بىر چىلەنىنه بورج ئەتەدى.

23. سويوز پوليتىيىكا غيلمولانى چله نله رينه بىلدىرسە، الانى خار نه زاتخا كۆزلهرى اچىلادى، الا يشچى كلاسنى بىر جارتىسى بولغانلارىن اشكىلايدىلا؛ الانى دونيادا ئەتىلا-گەن زاتلانى بارىسىنادا يشچى كلاسنى كۆزۈ بلا قارارغا ۋەتەدى؛ يشچى جاش تۆلۇنۇ جۇرەگىن گىتىچە، ئەنچى مۇلكچۇڭلەنى اماڭىڭى كۆرۈپ، بىرگە يشامە كلىكىنى يىكىگە كۆرورگە ۋەتەدى. بو زاتا گىتىچە مۇلكلۇ رەسىدە بهك وللو ماغاناسى بولغان زاتىدى.

24. سويوزنو چله نله ريندەن اشكىلاماقلىقلارى بولغان كومۇنىستە ئەتەر ۋچۇن ر.ل.ك. س.م. الاغا و قوونو قورو باشچىغىن بىلدىرېب قويمايدى، بوروندان بهرى خالق كورهشىب تابخان كولتورانى²⁰⁾ تانەتىادى، كەسىنى چىلەنلەرنى وغايى ئەسەڭ، قالغان يشچى جاش

- تۆلۈنۈدا بىلەمىيەن وللو ئەتەرگە كۈرەشەدى.
- دین يىشچى جاش تۆلۈنۈ اقىلىەن قاراڭكىلىقىدا توتخان سەبەبدەن ر.ل.ك.س.م. دین بىلادا كۈرەشەدى.
25. كۆممۇنیزم ۋچۇن كۈرەشىرگە كۈشلۈ، بەگىمىلى اداملا قورار ۋچۇن، الازىي سانلارپىندا ساقاتلىقىدان ساقلار ۋچۇن ر.ل.ك.س.م. يىشچى جاش تۆلۈنۈ اراسېندا سېپورتنو²¹) جايادى.
26. اوللادا پۇليتىيىكا وقوونو ر.ل.ك.س.م. اوللانى جاشاوا خالىلەرىنە كۆزە جۈرۈتەدى، سوپۈزۈنۈ اوللادا چىلەنلەرىنى كۈرەشىب اڭكىلاماقلېقلارپىن، وقوولارپىن كۆلتۈرەتەدى، اوللادا بۇاغان يىشلەگە كەسىنى چىلەنلەرىن قاتېشىدېرېب، سوقۇت ولاستېنەدە، پارتىيائىندا اىتىخان زاتلارپىن ئەتىپەتەدە.
27. س.س.س.ر.نى تۈرلۈ-تۈرلۈ مىللەتلەرىنى اراسېندادا ر.ل.ك.س.م. پۇليتىيىكا وقوولانىي ول مىللەتلەنى كەسلەرىنى تىللەرىنەدە جۈرۈتەدى، مىللەتلەنى تورغان، جاشاغان خالىلەرىنە قاراب، وقوونو اڭىڭى كۆزە جۈرۈتەدى.
28. پۇليتىيىكا وقوونو ر.ل.ك.س.م. گلاوو-پۇليتىپرسۇتنى²²) بولوشلۇغۇ بلا بىرگە لەى ما بو توقوم جۇل بلا جۈرۈتەدى:

(A) سو يوز نو كاوبلا رېندا²³، تۈرلۈ - تۈرلۈ كروزۇ كلا رېندا²⁴، موزه يىله گە²⁵ بارماقلۇقدا، كىتىپ، كازەت و قوغان ۋىلە اچماقاپۇقدا، دەرس. و قوماقاپۇقدا داغىدا الا كىبىيڭ زاتلادا ئەتەدى.

(B) جاش تۆلۈنۈ خاقىندان گازەت جىبىه رەدى، ول گازەتىدەدا جاشلا كەسلىھرى جازاللا.

(C) يىشچى جاشلا بلا كرەستىپىان جاشلانىي جەپغان ئەتەدى، مىتىپىنگ²⁶ ئەتەدى.

(D) جاهىيللىكىنى قورۇتۇرغا شکىول اچادى، پۇلىتىپىكا غىلمونو و قوتۇرغا شکىول اچادى.

(E) جاشلاغا جاراولو كىتىپلا جازادى.

جاشلانىي رەسمىيە لەنىين كۆمەونىيەت سو يوز لارىي بلا (ر.ل.ك.س.م.) انىي، ورگانىزاسىياسىي بولادى.

29. ساولالا يىشچى كلاسنىي بىر جارتەسىي بولغان سەبە بدەن ر.ل.ك.س.م. پرۇلە تارىيا تىپ كلاس ورگانىزاسىياسىي بولادى. انىي الائىندا تورغان، اشىڭىز جۇل كۆكۈزگەن يىشچى جاش تۆلۈ بولادى، ر.ل.ك.س.م. بايراغىمنىي تۈبۈنە يىشچى جاش تۆلۈنۈ

جېيادى، اندان سۇرادا ۋەل شاخاردا جاشاغان گېيتىنچە
مۇلـكـلـوـ جـاـشـلاـدـانـ ئـهـمـ يـكـيـلـهـرـىـنـ، الـادـانـ يـشـچـىـ كـلاـسـخـاـ
بـقـىـ سـالـغـانـلـارـپـنـ الـادـىـ. اوـلـلـادـاـ رـلـ. لـ. كـ. سـ. مـ. الغـافـنـىـ
كـوـبـوـسـوـ جـارـلـىـ كـرـهـسـتـيـيـانـ جـاـشـ تـوـلـوـ بـلاـ جـاـلـچـىـ
كـرـهـسـتـيـيـانـ جـاـشـ تـوـلـوـ بـوـلـادـىـ، الـادـانـ سـۇـرـادـاـ
كـوـمـمـوـنـىـزـمـنـىـ جـاـنـپـنـ سـاـيـلاـغـانـ ۋـرـتـاـ كـرـهـسـتـيـيـانـ
جـاـشـلاـنـپـداـ الـادـىـ.

30. رـ. لـ. كـ. سـ. مـ. دـهـمـوـ كـرـاتـيـچـهـسـكـىـ سـهـنـتـرـالـيـزـمـنـىـ
خـيـسـابـىـ بـلاـ قـورـالـادـىـ. الـايـ قـورـالـفـانـپـداـ ماـ بـوـ زـاتـ
وـچـوـنـدـوـ: سـوـيـوزـنـوـ چـيـلـهـنـلـهـرـىـ بـوـيـوقـمـاـينـ يـشـلـهـرـ وـچـوـنـ،
الـاـ بـيـرـ- بـيـرـلـهـرـىـ بـيـلـيـبـ، قـاـمـا~دا~ اـيـتـخـاـڭـىـڭـ سـېـيـنـىـپـ،
سـوـيـوزـغاـ كـيـرـمـهـىـنـ قـورـغـانـ يـشـچـىـ جـاـشـلاـ بـلاـ كـرـهـسـتـيـيـانـ
جـاـشـلاـدـانـداـ خـابـارـلـارـىـ بـقـلـوبـ تـورـرـورـ وـچـوـنـ.

31. كـلاـسـلـانـىـ بـيـرـ- بـيـرـلـهـرـىـ بـلاـ كـوـرـهـشـمـهـ كـلـيـكـلـهـرـىـ
يـشـچـىـ كـلاـسـنـىـ وـرـگـانـىـزـاسـيـيـاـلـارـپـنـاـ وـنـوـ بـيـرـ جـهـرـدـهـنـ
بـوـلـلوـغـونـ يـزـلـهـ يـدـىـ. يـشـچـىـ كـلاـسـنـىـ تـوـرـلـوـ- تـوـرـلـوـ
وـرـگـانـىـزـاسـيـيـاـلـارـپـنـ بـيـرـلـهـشـدـيـرـىـبـ الـاغـاـ تـوـزـ جـوـلـنـوـ
كـوـگـوـزـۋـرـگـهـ جـاـڭـىـزـ پـاـرـتـيـيـاـنـىـ قـوـلـنـوـنـتـانـ كـهـلـىـكـدـىـ.
يـشـچـىـ كـلاـسـنـىـ پـاـرـتـيـيـاـسـىـ رـ. لـ. پـ. دـىـ. ۋـەـلـ يـشـچـىـ
كـلاـسـنـىـ ئـهـمـ يـكـىـ قـاـوـمـونـ كـهـسـىـنـىـ يـچـىـنـهـ جـيـبـ قـالـفـانـپـنـ

تۈز جۆل بلا ئەلتەدى. يىشچى جاش تۆلۈدا پرۇلەقا
رىيياتنى بىير كەسەگى بولغان سەبەبدەن، كاپىيتالىست
دونيا نى ويوب، انى ورنونا سوسييما لىست دونيانى
قورارغادا موراتى بولغان سەبەبدەن، ول كۆممۇنىست
پارتىييانى ونۇوونا جېيىلېب انى بىيركەسىنە يىشلەيدى.

ر. ل. ك. س. م. ر. ك. ب. نى پرۇگرامماسىنادا،
قاكتىكاسىنادا²⁷⁾ سىينادى. كەسىنى چىلەنلەرین
پولىتىكاغا ۋە تىر ۋچۇن سوقۇت ولاستىندا، پارتىيائىندا
يىشىن ئەتكەن زاماندا ر. ل. ك. س. م. پارتىيى كۆكۈزگەن
ۋلگۇ بلا يىشلەيدى. ر. ل. ك. س. م. نى ارا كۆمىتەتى
ر. ك. ب. نى ارا كۆمىتەتىنە بولى سالېيدى.

32. ر. ل. ك. س. م. كۆممۇنىست پارتىييانى قولوندا
ول كۆكۈزگەن جۆل بلا بارغان سەبەبدەن، ول
كەسىنى چىلەنلەرین كۆممۇنىزمنى جۆلونا ۋە تىر ۋچۇن
انى ورگازىزاسىياسى افتۇنۇمنى بولادى؛ الى دەگەننى
ماغاناسىدا سویوز كۆمىتەتلەرین كەسى اىييرېب، كەسىنى
يىچ ونۇون كەسى ئەقەدى: اگىتاسىييانى قالاي ئەتەر يىگىن،
پرۇپاگاندانى قالاي ئەتەر يىگىن، سوسييما لىست دونيانى
قورارغا قالاي بلا كۈرەشىرى يىگىن، يىشچى جاش تۆلۈنۈ
يشلە تورغان خالىن، وقوون قالاي بلا تۈرلەندىرىلىگىن.

33. ساولای دونیانی جاش تۆلۈسۈنۈ كۆممۇنىست
سویوزلارى بىرگە قوشولالا، انى اتېنادا جاش تۆلۈنۈ
كۆممۇنىست يىنتەرناسىيۇنالى دەيدىلە؛ وەل ساولالاى جاش
تۆلۈگە باشچىلەقدا ئەتەدى، كۆممۇنىست يىنتەرناسىيۇنالىنى
بىر كەسەگىدا بۆلادى. ر.ل.ك.س.م. يىشچى كلاسىنى
دېكتاتوراسى بۆلغان قېرالدا يىشلەگەن سەبەبدەن، وەل
قالغان قېراللادا يىشلەگەن سویوزلاغادا بۆلوشا دى.

جاشلانى رەسەيدە لەنین كۆمەونىست
سوپۈز لارېنى وستاورو (جوڭروغۇ)

A. سوپۈزغا چىلەڭىشە الماقلىق بلا
چىلەنلىيىكىدەن قىستاماقلىق

1. 14 جىل بلا 23 جۈلنى اراسىندا بۇلغان جاش
تۆلۈدەن سوپۈز نو⁽²⁹⁾ پرۇغرامماسىي بلا جوڭروغۇنَا
جوڭەك ايلاندۇرۇب، انى بىر ورگانىز اسيياسىندا يىشلەب،
سوپۈز اىتنەخان زاتلاغا بۇيون سالىب، چىلەن اچخاسىن
بەرگەنلە ر. ل. ك. س. م. نى چىلەنلەردى بولالا.

ئەسلىه تەمە كلىك: سوپۈز نو چىلەنلەرینە 23 جىل
جەتكەندەن سورادا الا سوپۈز نو پاسىسيو ونىي چىلەنلەردى
بۇلوب قالىغا بۇللوقدولا (پاسىسيو ونىي چىلەن دەب
سوپۈز ايتېرغا ئەركىيەنلىيگى بۇلوب قول تو تارغا، يىشنى
باشىن كەسەرگە ئەركىيەنلىيگى بۇلماغانلاغا ايتاللا). پاسىسيو و
نىي چىلەنلىي سوپۈز نو بىر قوللوغۇنَا ايرسالا انى
يىشنى باشىن كەسەرگەدا ئەركىيەنلىيگى بولادى.

2. ر. ل. ك. س. م. گه چیله گئه، کاندیداتخا
الماقلمقنى پور يادو گو بودو:

(A) يشچى جاشلا بلا کره ستیيان جاشلا کاندیداتلقدا
تورماغانلای، کيشيدەن ره کومەند اسييما المaganلای ر. ل.
ك. س. م. گه چيلەن بو لالا.

(B) سۆختا جاشلا بلا قوللوقدا تورغان، الا يشچى-
لەدەن تۈل ئەسەلە، سۆيوزغا کاندیداتخا ئىنالا.

(B) کاندیداتخا الېڭىكانلا کاندیداتلقدا بير جۈل
توروغا كەرە كەيلە.

(Г) ر. ل. ك. س. م. نى نەدا ر. ل. ك. پ: نى الا دا
ئەكى جەلدان از تورماغان ئەكى چيلەنى³⁰) ره کو-
مەند اسييما بەرگەنلەنى کاندیداتخا ئىغا بو لىوقدو.

ئەسەلە تمە كلىك: 1. کاندیداتلادا سۆيوزنو خار نە
ايتخانىنا بقىون سالالا، سۆيوزنو چيلەنلەرى ئەتسكەن
زاتلانىدا ئەتلەللە، سۆز ايپەرغى ئەركىنلىكلىھرى باردى،
يشنى كەسەرگەوا ئەركىللىھرى جوقدو.

ئەسەلە تمە كلىك: 2. سۆيوزغا كىرىيەرگە بىرەۋە گە
ره کومەند اسييما بەریب، وەل ادام سۆيوزغا جارامagan ادام
بوقىسا، ره کومەند اسيياني بەرگەن ادامدا ازابخا تۈشەدى.
انى سۆيوزدان قېستارغادا بوللوقدو.

ئەسلىھە تىمە كلىك: 3. سۆيۈزغا كىرىرگە قاغۇت
بەرگەن اداملانى اتلارەن جازىپ قاپىرغاغا تاققان
ئەتەدىلە؛ بىر بەلگىلى بولجالغا دەرى خار كىمدا
الادان بىلگەن زاتلارەن جازارغادا، ايتېرغادا بولاؤقدو.
Д) سۆيۈز نو قاغۇت بەريلگەن كۆمیتەتى ولى
قاغۇت بەرگەن ادامنى سۆيۈزغا الېب بولشاغىنچىڭىڭى
دەرى انى رەكۆمەنداسىياسى تۈز بولغانى بلا تۈز
بولماغانىن بىلگەن ئەتەدى.

(E) سۆيۈزغا چىلەڭىھ نەدا كاندىداتخا ئېنتىق
بولسادا الغى بورون ياخچەيکادا قارارغا كەرەكدى. اخىر
بە دىتىشكەنا رايوندا رايوننو، وەزىدە وەزىدە كۆمیتەتى
بولادى.

4. سۆيۈزدان بو زاتلار ۋچۇن قىستارغا بوللوقدى:
ر. ل. ك. س. نى پرۇغرامماسى نەدا چوروغۇ اىتىخان
زاتلانى بوزماقلېق ۋچۇن، سۆيۈز نو³¹⁾ دىمىسىپەلەيىناسىن
بوزماقلېق ۋچۇن، كەسىن سۆيۈزغا اىب قوشۇرتۇرچا
چۈرۈتمە كلىك ۋچۇن.

5. رايوننو، نەدا وەزىدە كەرەنەييانى كۆمیتەتلەرى
ايتېب سۆيۈزدان قىستالغاننى سۆبرانىيا قىستايىدى. قىستالغان
قەرس قىستالغانما دەسە انى سۆيۈز نو تامادا كۆمیتەتلەرىنە
تارېغۇرغا ئەركىنلىكى باردى.

ئەسله تىمە كلىك: سۆيۈز نو جېيلغاننىدا جاراولو
سېلتاواو بولماغانلائى ۋچ كەرە بارماغان ادام، چىلەن
اچخاسىن ۋچ ايسىنى يېھىنەدە بەرمەگەن ادام سۆيۈزغا
چىلەنلىيكلەن كۆميتهن جوقدا ايتىماغانلائى چەپ قالادى.
6. سۆيۈزدان قىستالغانلاني اتلارى گوبەرنىييانى
كۆميته تىنە بىلەنەتدا ولدا الانى اتلارپىن گازەتىگە وراددى.

5. ر. ل. ك. س. م. نى چىلەنلەرىنى اللارپىندادا تورغان زاتلا بلا آلاغا ئەتەرگە بۇرج بولغان زاتلا.

7. اتپىنا كۆمسۆ مۇلچو دەب ايتىدەر ماقاپق - يېشچى
بلا كەرسەتىيان جاش تۈلۈنۈ خار بىرەنە بەك سەپىلي
زاتدى. ر. ل. ك. س. م. نى خار بىر چىلەنلى كەسىنى
يېشامەممە كلىكى بلا، كەسىنى يىشى بلا سۆيۈزدادا بولسون،
انى تېشىنەدا بولسون ول اتىي ساقلارغا كەرەكدى،
سۆيۈز نو ئامېسىن ساقلارغا كەرەكدى، قېزېل كۆمەو-
نىست بايراقنى ساقلارغا كەرەكدى.

يېشچى كلاسنى ئەم باش اداملارپىندان قورالغان
رەسىيدە كۆمەونىست پار تىيانى چىلەنلى بولماوغون ئەسىنەدە
قوتوب خار كۆمسۆ مۇلچو جاش پاوتىيىا ئەتەرىيىك ولاؤ

سېيماي زانلانى تۇلتۇرۇرغا حازىر بۇ اورغا بۇرچودو.
8. خار جەردە: سوقۇت رەسىپ بلىكىانى فابرىيگىينىد،
زاۋتوندا بۇلسون، كرهستىيان مۇلاكىدە بۇلسون، قېزەل
اسكەردە بۇلسون، قېرالنى قولاؤغۇندا بۇلسون—كۆمسو—
مۇلچو جاش ئەم الدا تۇرۇرغا كەرەكدى. يىشنى
بار ئىسىندا بەك سۈھرگە كەرەكدى. قاجىقماين كۈرە
شىرگە كەرەكدى. تۈزلۈگۈ بلا جىكىتىيگى بلا قالغان
جاشلاغا، كەسى قېينى بلا جاشاغان خالققادا ۋلگۈ
بۇلورغا كەرەكدى.

9. جاشڭى خالقنى قولارغا كۆمسو مۇلچو جاش
قولوندان كەلگەن زات بلا سوقۇت ولاستخادا، كۆممۇ—
نيىست پار تىياغادا بۇلوشاوق ئەتەرگە كەرەكدى. بور—
زويلا بلا، الانى نۆگەرلەرى بلا كۈرەشىرگە كەرەكدى.
بورزويلا ايتىخان زاتلا بلادا، سوقۇت زا كۆنلانى بوز—
ماقلېق بلادا، خالقنى مۇلکۈن ورلاماقلېق بلادا، ولخو
الماقلىق بلادا، تۈز قوللىق ئەتمەگەنلە بلادا، ئەرىنچە كەلە
بلادا كۈرەشىرگە كەرەكدى.

10. خار كۆمسو مۇلچو جاش سو يوز نو پروگرا—
مماسى بلا جۇرۇغۇن يىگى بىيليرگە كەرەكدى. يىشچى
كلاسنىدا، سوقۇت ولاستىنىدا، كۆممۇ نىست پار تىيغانىدا

ئەتەرەيىك زاتلارپىن يىگى اڭىڭىلارغا كەرهەدى،
رەسپوبلىكادا ئەقىلە تورغان زاتلانىدا، ساولالاي دۇنيادا
ئەقىلە تورغان زاتلانىدا بىلىم، اڭىڭىلاب، قالغان
جاشلاغا، قالغان كەسى قېينى بلا جاشاغان خالقىدا
اڭىڭىلەتۈرغا كەرهەدى.

11. خار كۆمسۆمۆلچو سوپۈزنو كۈرەشىمە كىلىيگىنەدە
ازى يىشىنەدە ورۇن إېب يىشلەگەن ئەۋادى، سوپۈزنو
جېيلغانىنما، انى كلو بونا بىردا تايماى بارادى، كۆممۇنیزمنى
قورار ۋچۇن بىلىرگە كەرهەلى ۋقۇولانى كۈرەشىب نە
قادار كۆب بىيايرگە كۈرەشەدى؛ سوپۈز بلا پارتىيىا
ئەتگەن كۆمپانىيالانى بارېسىنەدا قوشولوب كۈرەشەدى.
جاش تۆلۈنۈ يىشىن، ۋقۇوندا جاشىنى فۇرماغا بور-
ماقىلەققا قوشولوب كۈرەشەدى.

12. جالىچەلىقدا يىشلەگەن خار بىر كۆمسۆمۆلچو
يشلەگەن يىشىنى پروفېسپۈزونو چىلەنى بولورغا
كەرەكەدى.

13. كۆممۇنیزمنى قورار ۋچۇن يىشچى كلاسخا
سانلارى ساقاتسىز-ساولولوقلارى بولغان اداملا كەرەك
بولغانىن ئەسەدەن تايىدىرماين خار بىر كۆمسۆمۆلچو سانىن
ساقاتسىز ئەتەرگە، سانىن قاتىدىرغا ۋەنیرگەدە كەرەكەدى.
14. ساولالاي دۇنيانى جاش پروالەتار اسکەرىنى

بىرى بولغانپىن ئەسەد توتوب، خار كۆمۈك موالچو.
جاشلانى كۆمۈنىيەت يەنەرناسىقۇنالارپىنى بەلگىسىمەن
جۈرۈتەدى.

B. ر. ل. ك. س. م. قالاي قورالادى.

15. ر. ل. ك. س. م. بىر بەلگىلى يىشىدە دەمۆكرا-
تىچەسکى سەنترالىزمنى¹⁾ خىسابى بلا قورالادى. بىر
رايۇننو كۆميتەتى قول رايۇندا سۇيۇزنو قالغان ورگا-
نیز اسييالارپىنى بارېسىنادا تامادا بولادى. ر. ك. ل. س. م.
نى ونۇون ئەتكەن ورغانىز سىيىلا بارېسىدا اىيمىرەلغان
ئەتەدىلە، الانى ايرغاذا لاغا پۇدچىنۇندا بولاللا. تو بىدەگى
ورگانلا باشداغى ورگانلارپى خارنە اينخانلارپىن تۈلتۈراللا.
16. خار ورگانىز اسييمانى تامادا ونۇوچوسو نە سۇيۇزنو
ساولالى چىلەنلەرىنى جەيلغانى، ذەدا، فابرييڭ زاۋىد كۆب

(1) دەمۆكرا تىچەسکى سەنترالىزم دەب ما، بو زاتخا
ایتەلىپىنادى: ذە پار تىيانى، ذەدا بىر سۇيۇزنو چىلەنلەرى،
انى كۆميتەتلەرى باش كۆميتەتگە بولىيون سالاللا، الاغا
ونۇو ئەتكەن قول جاش كۆميتەت بولادى. بىر يىشىگە
ونۇو ئەتىلىپ بولغانچىكىڭىدا دەرى خار چىلەن قول يىشىنى
خاقىندان تاب كۈرگەن دىن ايتېرغىا بوللوقدو. ونۇو
پەتىلىپ بولشاشاوا قول ونۇوغا رازى تۈل ئەسەدا بولىيون

سالادىء بولغان جەر بولسا، الانى دەلەگاتلارنى جېيلغانى،
نە كۆنفەرنسييما، نە سېيەزد بولادى.

17. نە ساولاي كۆمسۇ موللانى جېيلغانلارى، نە دا
دەلەگاتلاني جېيلغانلارى، نە دا سېيەزد ايرادى كۆميتەتنى،
وڭل كۆميتەت ورگانىزأسىييانى خار نە يشىن ئەتەدى.

18. سۆيوزنو تۈرلۈ - تۈرلۈ يىشلەرىن ئەقەر ۋچۇن
كۆميتەتلە تۈرلۈ - تۈرلۈ وتدەللە، كۆميسىلە، بىورۇلا
ايرادىء (سۆز ۋچۇن ايتىرغا - كۆميتەتىدە ما بولۇ توقۇم
يىشلە بولادىء: پۇلىتىكىانى وقوتماقلىق، خار نە يىشىنى
قوراماقا ئىق، مىللەتلەتنى اراسىندا يىشلەمە كلىك). وتدەللەدا،
كۆميسىلەدا كۆميتەزگە پۇدچىنۇن بولاللا، كۆميتەزگە
بولوشلوق ئەقىب وڭل ايتخانىنى ئەتەللە، الانى كەسلەرىنى
كۆميتەتىدەن باشخا اپىارتلارى بولمايدىء.

ئ. ياكەيكالانى، خاقەندان

19. سۆيوزنو 3 چىلەنىندهن ازى بولماغان ياكەيكەن
نى ياكەيكالىققا رايۇننو نە دا وەزدىنى كۆميتەتى بەگىتەدى.

20. ياكەيكەن سۆيوزنو تۈب تاشىمىدىء. وڭل سۆيوزنو
قالغان يىشچى جاش تۆلۈ بلا كەستىييان جاش تۆلۈ كە
جاڭغانشىدەرەدىء. ياكەيكالا ما بولجەرلەرددە قورالالا:
زاودلادا، فابرىيكلەدە (الادا شکۆل بولسا - شکۆل بلا
بىر كەلەمى)، قېرال قوللۇغۇن ئەتكەن جەرلەدە، شکۆللا-

دا، او للادا وللو شکو للادا، بیلادان سورادا پروفسو-
یوز لادادا بیرهـمـ بیرهـمـ جاشـلاـدان قورـالـادـيـ. يـاـچـهـيـکـانـيـ
ئـهـتـهـرـيـكـ زـاتـلـارـيـ ماـ بـیـلـالـلاـ:

۵) زـاؤـدـداـ، فـاـبـرـيـکـدـهـ، اوـلـداـ، شـکـوـلـداـ بـوـلـغـانـ رـ.ـلـ.
كـ.ـسـ.ـمـ.ـنـىـ چـيـلـهـنـلـهـرـيـنـ بـيـرـلـهـشـدـيـرـمـهـ كـلـيـكـ.

۶) سـوـيـوزـنـوـ تـېـشـېـنـدـاـ قـالـغانـ جـاـشـ تـوـلـۇـنـوـ رـ.ـلـ.
سـ.ـمـ.ـ اـيـتـخـانـ زـاتـلـاغـاـ اـيـلـانـدـېـرـمـاـقـلـېـقـ.

۷) سـوـيـوزـغـاـ جـاـڭـىـ چـيـلـهـنـلـهـ قـورـاـمـاـقـلـېـقـ.

۸) يـاـچـهـيـكـاـ بـوـلـغـانـ جـهـرـنـىـ زـاؤـدـ بـوـلـسـونـ، فـاـبـرـيـكـ
بـوـلـسـونـ، اوـلـ بـوـلـسـونـ، شـکـوـلـ بـوـلـسـونـ خـارـنـهـ توـقـوـمـ
يـشـيـنـهـ قـاتـېـشـېـبـ يـشـلـهـمـهـ كـلـيـكـ.

۹) زـاؤـدـلاـداـ، فـاـبـرـيـکـدـهـ يـشـلـهـگـهـنـ جـاـشـ تـوـلـۇـنـوـ
جـاـشـاـونـ باـجـارـتـماـقـاـقـقـ؛

۱۰) كـهـسـيـنـىـ چـيـلـهـنـلـهـرـيـنـهـ پـقـاـلـيـتـيـكـاـ وـقـوـولـانـىـ ۋـرـهـتـمـهـ كـلـيـكـ.

۱۱) سـوـيـوزـ ئـهـتـكـهـنـ، پـاـرـتـيـيـاـ ئـهـتـكـهـنـ، سـوـقـوتـ
وـلـاستـ ئـهـتـكـهـنـ كـوـمـپـانـيـيـاـلاـغاـ قـوـشـوـلـمـاـقـلـېـقـ؛

۱۲) سـوـيـوزـنـوـ ولـلوـ وـنـقـوـ ئـهـتـكـهـنـ جـهـرـلـهـرـيـنـهـ خـارـنـهـ
يـشـلـهـرـيـنـدـهـ بـوـلـوـشـمـاـقـلـېـقـ.

21. يـاـچـهـيـکـانـيـ يـشـيـنـ جـوـرـۇـتـۇـرـ ۋـچـۇـنـ ۋـجـ اـدـامـدـانـ
ۋـجـ اـيـغاـ بـيـورـقـ اـيـرـپـەـنـاـدـيـ.

22. ئەكىي يېقىنى يېقىندە بىر جۇلدان از بۇلماين
ياچە يىكا ئەتكەن يىشلەرىندەن رايۇنۇ كۆمۈتەتىنە و تچوت
بەرەدى.

Д. فراكسىيالانى (قاوملانى) خاقىندا.

23. دوپىز پۇنىكىلەنى¹⁾ ۋەتكەن جەردە، الانى
كلو بلارىندا، يېڭىنگى شىكوللادا، رابفاكلادا، كورسلادا
داغىدا الا كىبىك جەرلەدە سو يوز نۇ چەنلىرى
ۋەچىن از تۈلەسە الا ر. ل. ك. س. م. نى فراكسىياسى
(قاومو) بۇلاللا.

فراكسىياني ئەتەرىيڭ زاتلارى ما بودو: فراكسىيَا
بۇلغان جەردە يىشلەگەن جاش تۆلۈنۈ و قوولارىن
ۋەسىدۇرمەكلىك، سو يوز ايتىخان زاتلاغا الانى جۇرەگەلىرىن
ايلانلىپ ماقلېق، بىر - بىر يىن تو تماقلېق، قالغان جاش
تۆلۈگە ۋىلگو بۇلماقلېق، تورغان جەرلەرىنى يىشلەرىنە

(1) قېزىل اسکەردە قوللوق ئەتەرگە بەلگىلى بىر
جېل سان جەتكەندەن سۆرا چاقىراللا. ۋەل سان
جەتكىنچىڭ كە دەريدا جاشلانى شاخارلادا، ئەللەدە
چېيىب اسکەر يىشلەرىنە ۋەتەللە. ۋەل جاشلاغا دوپىز-
پۇنىكىلە دەيدىلە.

- بۇلوشماقلېق، داغىدا بېلا كىيىيك زاتلانى ئەتمەكلىيڭ.
24. ر. ل. ك. م. نى فراكسىياسىئىنى سو يوزغا
چىلەڭىڭە ئەغادا دەلەگاتلا جېيلغاڭىڭا دەلەگاتلا ايرەغادا
كۆنخەرسىيىاغا دەلەگاتلا ايرەغادا پراواسى جوقدو.
25. فراكسىياسىئىنى چىلەنلەرى ياكەيكانىدا چىلەنلەرى
بۇلمائىن مادارلارى جوقدو.
26. فراكسىياسىئىنى يىشىن ئەتەرگە ذە بىورۇ، ذەدا
سەكرااتار ايرادى، بىورۇدا، سەكرااتاردا ئەتكەن يىشلە-
رىينىن فراكسىيىاغا و تىچوت بەرەللە.

E. رايوننو ورگانىزاسىيىاسىئەنى خاقىندان.

27. بىر بەلگىلى رايوننو جەريىندهدا بۇلوب
(گوبەرنىيىانى، ذەدا وەزدىنى شاخارلارېندا) كەسلەرينى
دەلەگات جېيلغانلارېندا، ذەدا ساولولاي بارېسىئىنى جېيلغا-
نېندا كۆميتەتلەدا ايرغان سو يوزنو ياكەيكلارى سو يوزنو
رايون ورگانىزاسىيىاسى بۇلالا.
28. سو يوزنو چىلەنلەرينى بارېسى جېيلغانى، فابرييڭ
زاود كۆب بۇلغان جەرلەدە، دەلەگاتلانى جېيلغانى
ۋەل رايوننو جەريىنده ئەم وللوۋ و نۇوچوغما تەرگەلەدى.

سو يوزۇنۇ چەنلەرىنى بىتە ئۇ بار ئىسىنىڭ جېيلغانلارى، الاي
بۇ لىماين الادان دەلەگاتلا اىيەپلىپ جېيلغانلارى
رايۆتنو جەرىنى سو يوزۇنۇندادا ئەتەدى، باش ۋنۇ وچولادان
كەلگەن يىشلەنىدا ئەتەدى. باش ۋنۇ وچولانى دوكلاد-
لارنىدا، پۇلىتىكىجا شاشاوغادا، ساو قېرالنى قوراما قاقيقا دا
تېڭىزلايدى. كۆميتەت ايرادى، كۆميتەتنىدا انى كۆميسە
رىنىدا ۋ تچۇتلارنىدا، يىشلەرىنى پىلانلارنىدا بەگىتەدى،
ياچەيکالاغا قالاي يىشلەرىكلەرىنى جو لدا كۆگۈزەدى.

26. كۆميتەتنى سو يوزۇنۇ چەنلەرىنى بار ئىسىنىڭ
جېيلغانى ايرادى، زاود، فابرىك كۆب بۇلغان جەردەوا
دەلەگاتلانى جېيلغانى ايرادى. كۆميتەتنى بۇ لجالىدا التي
ايىدان كۆب بۇلۇغا جارامايدى.

۴۴. گوبەرنىيىالا بلا وەزد ورگانىيىزا- سېيىالانى، خاقىندان

30. گوبەرنىيىادادا، وەزددەدا التي ايىدان بىر
كۆنخەرەنسىيىا چاقىرەللادى.

ئەسلەتمەكلىك: گوبەرنىيىانى كۆميتەتنى ۋنۇ
ئەتسە، نەدا ۋە گوبەرنىيادا بۇلغان وەزدلەنى ۋەچ ئەقىب
بىرى ايتىسا بۇ لجالى جەتكىيەنچىكىڭە دەرىدا كۆنخەرەنسىيىا

چاقېرەپەنادى. مونو كىبىك وەزدىنى كۆميتەتى وۇدو
ئەتسە، نەدا وەزدە بولغان ياصەيكانى وچ ئەتىب
بىرى اىتسا، بولجاسىز وەزد كونقەرەنسىيَا چاقېرەپەنادى،

31. گوبەرنىيانى، نەدا وەزدىنى كۆنقەرەنسىيالارى

خار كىيم كەسلەر يىنى كۆميتەتلەر يىنى³²⁾، رەوزىيَا
ئەتگەن كۆميسلىر يىنى و تچوتلار بىنا تىڭىلاغا ندا ئەتەللە،
انى بەگىتەكەندى ئەتەللە، يىشلەر يىنى و نۇوندا ئەتەللە؛
جاڭىنى كۆميتەتلەدا، رەوزىيَا ئەتگەن كۆميسلىدە ايراللا.

32. وەزدىنى كۆنقەرەنسىياسى گوبەرنىيانى كۆنقەرەنسىيَا -

سى ئەتەرىيك يىشلەنى خاقيىندا سۆلەشەدى، اڭىڭى
دەلەگاتلادا ايرادى. گوبەرنىيانى كۆنقەرەنسىياسى ساولالى
رەسەينى سىھزتىنى ئەتەرىيك يىشلەر يىندى خازىپلايدى،
اڭىڭى دەلەگاتلادا ايرادى.

33. گوبەرنىيانى كۆنقەرەنسىياسىندا گوبەرنىيانى

كۆميتەتىنە 11 ادامان باشلاپ 15 ادامغا دەرى ايرپلايدى؛
وەزدىنى كۆنقەرەنسىياسىندا كۆميتەتىنە 7 ادامان باشلاپ
11 ادامغا دەرى ايرپلايدى؛ ئەكىنچى كۆنقەرەنسىيَا
بولغۇنچوڭىڭى دەرى و نۇونۇ بارپىسىن قول كۆميتەتلە
ئەتەللە.

34. گوبەرنىيانى كۆميتەتى وەزدىنى كۆميتەتىنيدا،

گوبهرنیادا اندان قالغان ورگانیزاسییالانددا ذه ئەتەریکله رین، قالای يشلەریکله رین کۆگۈزۈرگە كەرەكدى، ساولالى رەسەینى سېھزىتى كۆگۈزگەن فۇرما بلا سویوزدان قالغان ورگانیزاسییالادا، باشخا قېرال قوللوق ئەتىلىگەن جەرلەدە اداملارىپن توئارغا كەرەكدى؛ جاڭىي قورالغان ورگانیزاسییالانى بەگىتىرگە كەرەكدى.

35. وەزدنى كۆمیتەتى اندان انسان قالغان ورگانیزا سییالانى يشلەرینە بۇلوشورغا كەرەكدى، جاڭىي ورگانیزاسییالا قورارغا، الانى بەگىتىرگە كەرەكدى، كەسینى قولوندا ورگانیزاسییالانى يشلەرین تۈزەتىرگە، الاغا ذه ئەتەرلەرین کۆگۈزۈرگە كەرەكدى، وەزدنى قېرال قوللوغۇن تەتسىكەن جەرلەریندە اداملارىپن توئارغا كەرەكدى.

36. كۆمیتەت بويورغان يشلەنيدا ئەتەرگە، داغىدا خار كۇندىدا ئەتىلىگە كەرەك بۇلا تورغان يشلەنيدا تۆلتۈرۈرغا گوبەرنییالانى، وەزدلەنى كۆمیتەتلەریدا كەسلەرینى ارالارېننان بەشىشەر ادامنى بىورۇغا ايراللا.

37. گوبەرنیيا بلا وەزدلەنى كۆمیتەتلەرینە سەكەرەتار قوللوق اداملا سویوزدادا، پارتبىيادادا بىر بەلگىلى زاماننى تورورغا كەرەكدىلە. و قوغان ادام بۇلوب گوبەرنیيانى

کۆمیتەتىنە سەکرەتار بۇلغان ادام سۆيۈزدا 3 جېل،
پارتىيادادا 2 جېل تورغان ادام بۇلۇغا كەرەكدى. وەل
ادام كەستىييان بۇلسا - سۆيۈزدادا پارتىيادادا 2 شهر
جېل تورغان ادام بۇلۇغا كەرەكدى. يىشچى بۇلسا
سۆيۈزدا 2 جېل، پارتىيادا 1 جېل تورغان ادام
بۇلۇغا كەرەكدى. وەزدى كۆمیتەتىنە سەکرەتار بۇلغان
ادام وقوغان ادام بۇلسا سۆيۈزدا 2 جېل، پارتىيادا بىر
جېل تورغان ادام بۇلۇرغا كەرەكدى، يىشچى بۇلسا
سۆيۈزدا بىر جېل تورغان ادام بۇلۇرغا كەرەكدى،
كەستىييان بۇلسا - سۆيۈزدادا، پارتىيادادا بىرەر جېل
تورغان ادام بۇلۇرغا كەرەكدى.

سەکرەتار بۇلغان جارلىي كەستىيالا دان بۇلسا، وەل
پارتىيادادا سۆيۈزدادا يىشچى چاقلىي بىر تورورغا كەرەك
بۇلا دي.

38. س. س. س. نى افتۇنۇم جەرلەرىنىدە
يىشلەگەن سۆيۈزنو ورگانىزاسىيالارىي سۆيۈزنو و بلاست
ورگانىزاسىيالارپىنا تەڭدا بۇلا لا، ر. ل. ك. س. م. نى ارا
كۆمیتەتىنە پۇدچىنۇندى بۇلا لا.

39. و بلاستنىي كۆمیتەتى، نەدا بىر مىللەتنى جاش
تۇلۇسۇنۇ ارا كۆمیتەتى و بلاستنىي سىيەز تىنندە اىرەلەنادىي

(نەدا ۋە مىللەتنى سوپۈز سىھەزتىنەدە اىپەلەنادى).

40. ر.ل.ك.س.م.نى ارا كۆمیتەتىنى بويروغۇ بلا
ۋ بلاست بىورۇلا قورالېغا دا بولۇنۇقدو؛ الاغا اداملا-
نەدا ارا كۆمیتەت سانايىدى، الا كەسلەريدا جاشڭىز
ر.ل.ك.س.م.نى ارا كۆمیتەتىنە پۇدچىنۇن بولالا.

3. سوپۈز نو ارا ورگانلار ئىنچى، خاقىندان

41. سوپۈز نو يىشىن تۈز جۇلغا سالغان، انى ئەم
تامادا ورگانى سوپۈز نو ساولالاى رەسەى سىھەزتى
بولادى، ۋە سىھەزتىندا سوپۈز نو ارا كۆمیتەتى جېلدان
بىر جۇلدا چاقىرادي، اندان از چاقىرۇغا جارامايدى.
ئەسلىق تەمە كلىك: گوب-ئەرنىيالانى كۆمیتەتلىرىنى
ۋ چىدەن بىرىسى ايتىسا، نەدا ارا كۆمیتەت بولۇرسا بولجالېسز
ساولالاى رەسەى سىھەزد چاقىرەپەنادى.

42. ساولالاى رەسەى سىھەزد ارا كۆمیتەتىنى وەتچو-
تونا (انى ئەتكەن يىشىنە) تېڭىلەغاندا ئەتەدى، انى
بەگىتەكەندا ئەتەدى؛ سوپۈز نو پۇرۇگرامماسىن، جۇرۇغۇندا
بەگىتەدى، يىشىنى قالاى باولېغىنى جۇلوندا كۆگۈزەدى،
ۋە ساغاتدا الغى بورون ئەتىلىلىك يىشىندا كۆگۈزەدى،

الانى قلاى ئەقىلىكىلەرىندا بەلگىلى ئەتەدى، ارا كۆميتە-
تنىدا ايرادى.

43. بىر سېھزىتەن ئەكىنچى سېھزىتكە دەرىچى
باش ونۇو ارا كۆميتەتنى قولوندا بولادى.

44. ارا كۆميتەتكە سېھزىت بويورغان چاقلى بىر
ادام ايرەپلىنىادى. ارا كۆميتەتنى چىلەنلەرىندا قوراغان
بۇلسا، الانى ورنونا سېھزىد ايرغان كاندىداتلا سېھزىد
ايتخانچا كىرەللە.

45. ارا كۆميتەت سوپۈزنو بولغان يىشىندا تۈزە-
تەدى، ر.ك.س.م.نى اداملارىپن ساولاي قېرالنى قوللو
غۇن ئەتكەن جەرلەگەدا يەدى، سوپۈزنو ارا گازەتىن،
زورنالىندا باسماغا ورادى.

46. ارا كۆميتەت ساولاي رەسى سېھزىدىدا
خازپرلايدى، اڭىشا نەنچاشار ادام كەللىكىندا بايام
ئەتەدى، سېھزىد سۆلەشىرىيڭى يىشلەنيدا خازپرلايدى.

47. ئەكى ئېقدا بىر جۆلدان از بولماين ارا
كۆميتەت پلەنار ³² ولتوروب يش ئەتەدى.

48. ارا كۆميتەت قېيرلادانە ئەقىلەتكەن بىلىيپ كەرەكلى
يىشلەنى ئەتەر، ۋچۇن گوبەرنىيالانى كۆميتەتلەرىنى
اداملارىپىنان ساولاي رەسى كۆنەرەنسىيىما چاقەرادى.

49. ۋەج ايدان بىر جو لدا س. ك. (ارا كۆمیتەت)
ئەتكەن يىشلەرىننەن گوبەرنىيالانى كۆمیتەتلەرىنە و تچوت
يەدى، گوبەرنىيالانى كۆنغەرنىيىالارپىدا دوكلاد ئەتىب
ئەتكەن يىشلەرىن بىلدىرىدە، داغىدا ئەتكەن يىشلەرىن
گازەندە، ژورنالدا جازادى.

II. ر.ك.پ. بلا سو يوز نو بىر بىرلەرى بلا تورغان خالىلەرى

50. پارتىيا سو يوز نو ساولالاي بولغان يىشىن
تۈزۈتىر ۋچۇن ر.ل.ك.س.م.نى ارا كۆمیتەتى ر.ك.پ.
نى ارا كۆمیتەتىنە پودچىنۇن بولادى. ر.ل.ك.س.م.نى
قېيردا ورگانىزاسىيالارپىدا ر.ك.پ.نى قېيردا ورگانىزاسىيالارپىدا (گوبەرنىيائىقىنا، رايتنو قۇدا، وەزدىيىكىنە، و بلا
ستەنەقۇندا) قاراب يىشلەيدىلە. ر.ك.پ. بلا بىر-بىرى خاپارلارپىن
بىلەر ۋچۇن ر.ل.ك.س.م.نى ورگانلارپى تورغان جەرلە-
رىنە كۆرە ر.ك.پ.نى ورگانلارپىدا اداملارپىن يەدىلە.

K. سو يوز بلا قېرال قولموغۇن ئەتكەن جەرلەنى تورغان خالىلەرى.

51. سو يازدا توتوب، يىشدا بىرچا بولور ۋچۇن
قېينىنى ساقلاغان و تىدەلگەدا، و قوونو و نۇون ئەتكەن

وٽدەلگەدا، پرۇفسو يوز لاغادا، داغىدا الادان سۇرادا
جاشلاغا جەتكەن زاتلانى ۋەنۇولارپۇن ئەتكەن جەرلە-
گەدا سۇيوز كەسىنى اداملاپۇن يەدى.

52. سۇيوز بىر قوللوق ئەتكەن جەرگە ادامىن
يىسىھە، وەل ادام انى يىكەن ورگانىز اسېياغا كەلىپ ئەتكەن
يىشىن بىلدۈردى.

ئ. سۇيوز نو اچخا ماداري

53. سۇيوز نو اچخاسى چىلەن اچخا بەرمە كلىكىدەن،
قېرال بۆلۈشلۈق ئەتمە كلىكىدەن داغىدا بېلا كېيىك
زاتلادان بۆладى.

54. خار اى سايىن وەل ايدا الغان جالېنى جۈزدەن
بىر ۋەلۈشۈنۈ ئەكى ئەتىپ بىر جارتېسىن خار چىلەن
چىلەنلىكىنە بەرىرگە بۆرچلۇدو.

ئەسلەتمەكلىك 1: بەرىلىمەز چا بۆلسا، وەل اداملانى چىلەن اچخاغا قاللاى
بىر بەرىلىكىلەرپۇن گوبەرنىييانى كۆميتەتى بەگىتىپ وەزدىنى
كۆميتەتى بەلگىلى ئەتەدى.

ئەسلەتمەكلىك 2: يىشى بۆلمائى يىشىسىز تورغـازلا
بلا قېزېل اسکەر چىلەن اچخا بەرمە يىدىلە.

ر.ل.ک.س.نی جوڑو غوندا توله نگہ نله روی۔

سویوز نو التینچی ساولوای رسهی سیه زتی ر. ل.
ک. س. م. نی جور و غوندا بو زاتلانی تورلهندیر گهندی:

II

«A» بۇ لۇمۇنۇ 2 چى يۈنكىتا سېنى بىلا
پۇد يۈنكىتالار ئىنا «ۋۇغا نلا دا» دەگەن سۆز نۇ قوشارغا
كەرە كەدى.

«A» ۋەلەشىڭىڭە ذى 2 چى يۈنكتاسىپنى ۱ پۇدپۇزكىتا - سېن ما بېلاي تۈرلەندىرىرىگە كەرەكى: «ر.ل.ك.س.م. د ۳ جىل تورغان ئەكى چىلەنلىقى بلا ر.ك.پ.د ۲ جىل تورغان بىر چىلەنلىقى، نەدا الانى، ورنونا ر.ك.پ.د ۳ جىلدان از تورماغان ئەكى چىلەنلىقى رەكتومەندىسىيىبا بەرگەن ادامىنى كازىداتخا ئىرغا بوللو قدو».

«A» ۋەلەشىڭ كەننى 2 چى پۇنكىتۇنو پۇدپۇنكتا سېن بېلاي تۈرلەندىرىرىگە كەرهەكدى: «كەندىداتخا كىيرگەزلىكەندىداتلىقىدا چىل بىلا جارەم تورورغا كەرهەكدىلە».

بو زاتلا بارېسپدا يىشچى بلا كرهستىيان جاش

تۆلۈدەن ئەم يىگىلەرین سوپۇزغا ئېر ۋچۇن دەب
قۇشۇلغاندۇلا.

II

بىز سوپۇز بوز نو اتىنا له نىنىنى اتى بلا قورالغان
جاشلانى كۆممۇنىست سوپۇزلارى دەب ات اتساغان
سەبىدە بىدەن جۇرۇقنو «ر. ل. ك. س. م. نى چىلەنلەر يىنى
اللار ئىندا تورغان زاتلا بلا الاغا ئەتەرگە بۇرچ بۇلغان
زاتلا» دەگەن «B» بۇلۇمۇنۇ، له نىنىنى اتىن
جۇرۇتكەن كۆمسۆمۆللا نە زاتلانى ئەتەرگە كەرەك
ئەسەلە ول جانى بلا تۈرلەندىرىرگە سىيەزد ارا كۆمیتەتكە
بۇ يورادى.

III

سوپۇز نو قالاي قورالماقلېغىنى خاقىندا سۆلەشكەن
جۇرۇقنو «B» بۇلۇمۇنۇ 19 چو پونكتا ئەقىب مونو
قوشارغا كەرەكدى:

له نىنىنى اتى بلا قورالغان سابىي پىقۇنەرلەدەن
كۆمسۆمۆلنو ورگانىزاسىيىاللار ئىنى بىرگەسىنلە سابىي
كۆممۇنىست قاوملا قورالللا، الانى يىشلەر يىنەدا كۆمسۆ-
مول قارايدى، ول سابىي كۆممۇنىست قاوملانى
يىشلەر يىن جۇرۇتۇرگە ر. ل. ك. س. م. نى كۆمیتەتلەر يىنلە

سابىي پىوندەرلەنى يىشلەرىن جۇرۇتگەن الادان بىورق
قورالادى، ولى بىورقدا گۆميتەتنى بىر و قىدەلى بولوب
كۆميتەت اىتىخانچا يىشلەيدى. رايىونتو ورگانىزاسىيالارپىنى
خاقىندان سۆلەشكەن «E» بۇلۇمنۇ 29 چو
پونكتاسېن بېلاى تۈرلەندىرىرىگە كەرەكدى «كۆميتەتنى
ذە چىلەنلەنى ساولالى بارېسىپنى جېياغانى ايرادى، نەدا
وللو شاخارلادا كۆنفەرنسييما ايرادى، انى ايرەغان
بۇلجالىدا 6 اى بولادى».

IV

گوبەرنىيالا بلا وەزدەلەدە بولغان ورگانىزاسىيالانى
خاقىندان سۆلەشكەن «H» بۇلۇمنۇ 30 چو پونكتاسېندا
بولغان ئەسلىقى كەرەكىدەن سورادا بۇئەسلىقى كەرەكىنلىنى قوشارغا
كەرەكدى: «بو جۇلۇ بوزارغا جاشكىڭىز ر.ل.ك.س.م.نى ارا
كۆميتەتىيندەن رازېلىق الغاندان سورا بوللوقدو». «H»
بۇلۇمنۇ 37 چى پونكتاسېن بېلاى تۈرلەندىرىرىگە
كەرەكدى: «گوبەرنىييانى بولسون، وەزدىنى بولسون
كۆميتەتىينه سەكەرەتار بولغان ادام ر.ل.ك.س.م.دەدا
ر.ك.پ.دەدا بىر بەلگىلى زاماننى تورغان ادام بولوغان
كەرەكدى؛ وقوغان ادام بولوب وەزدىنى كۆميتەتىينه
سەكەرەتار بولغان ادام ر.ل.ك.س.م.دە 3 جىل، ر.ك.پ.دە

2 جېل تورغان ادام بولوغا كەرەكىدى؛ وەل يىشچى ادام
بولسا-ر.ل.ك.س.م.دەدا، ر.ك.پ.دەدا بىرەر جېل
تورغان ادام بولورغا كەرەكىدى؛ وەل ادم كەستىيان
بولسا-ر.ل.ك.س.م.دە 2 جېل، ر.ك.پ.دە 1 جېل تورغان
ادام بولورغا كەرەكىدى؛ وۇرغان ادام بولوب گوبەرنىيائىپى
كۆميتەتىيە سەكرااتار بولغان ادام ر.ل.ك.س.م.دە 4 جېل
ر.ك.پ.دە 3 جېل تورغان ادام بولورغا كەرەكىدى؛
وەل يىشچى ادام بولسا-ر.ل.ك.س.م.دە 3 جېل، ر.ك.پ.
دە 1 جېل تورغان ادام بولورغا كەرەكىدى؛ وەل كەستىيان
بولسا-ر.ل.ك.س.م.دە 3 جېل، ر.ك.پ.دە 2 جېل
تورغان ادام بولوغا كەرەكىدى، سەكرااتار بولغان جارلى
جاچى كەستىيانلا دا بولسا-وەل سۈيۈز دادا، پار تىيادا
يىشچى ادام چاقلى بىر توروغما كەرەك بولادى؛
وەزدىندا بولسون، گوبەرنىيەانىدا بولسون كۆميتەتلە
رىنە سەكرااتار بولور ۋچۇن بېلايدا كۈگۈزۈلگەن
بولجا ئالانى جاڭىز ارا كۆميتەتنى راز باقىغى بىلا
تۈرلەندىر يىرگە بوللوقدو».

V

«ۋ بلاستلا دا ورگانىيز اسييالانى خا قىندان» دەب بىر
باشخا بولۇم قوشوب 38 چى، 39 چو، 40 چى
پونكىتلانى ما بېلا تۈرلەندىر يىر دە كەرەكىدى:

1 چى پونكىت - «ر.ل. ك.س.م.نى ارا گومىيەتىنى
رازېلىغى بلا سۇيۇزنو ورگانىزاسىيالارى و بلاستلادا
بىر-بىر لەرىنە قوشولوغا بوللوقدولا،

3 چو پونكىت - «و بلاستنى گومىيەتىن (نەدا مىللەتنى
جاشلارپى ارا گومىيەتىن) سۇيۇزنو و بلاست گومىقە-
رەنسىياسىپى ايرادى (نەدا مىللەت و بلاستنى سۇيۇزونو
سىيەزتى ايرادى)».

4 چو پونكىت - «و بلاستنى گۈزۈنلە جاقىرمىغان
گومىقەرەنسىياسىپى، نەدا مىللەت و بلاستنى سۇيۇزونو سىيەزتى
خار جىل ساين بىر جوقىدا بوللادى، انى چاقىرمىغاندا
سۇيۇزنو و بلاست گومىيەتىدى».

ئەسلىھەتمە كلىيك: «وللو لوغودا، پراوسىدا گوبەرنىيە
بلا تەڭ بولغان و بلاستلادا گومىقەرەنسىياسى خار جىل ساين
ئەكى جوقىدا چاقىرمىلانادى».

5 چى پونكىت - «خار كۈندەدا ئەتىلىيگە كەرەك بوللا
تورغان يىشلەنى ئەتىپ تۆلتۈرۈر ۋچۇن و بلاستنى
گومىيەتى كەسىنى چىلەنلەرىنى اراسىندا بىورۇ ايرادى،
كەرەكلىيسىيچا و تەللە قورايىدى، و ل و بلاستدا بولغان
ورگانىزاسىيالانى يىشلەرىن تۈزەتەدى».

مېندى تو بەگەن ۋاروس سۆز لەنى اڭىشىلا تماقلەق.

1. كاپييەتالىيۇم دەب - مۇلکىنۇ بىر تۈرۈم بىر
قورالماقلەغۇنَا ايتاللا، وللو فابرىيكلە، زاۋىدلا، مەشىنالا،
بانكلا، جەرلە، داغىدا بېلاچا وللو مۇلکىلە بىر بۇلك
ادامغا ئەنچى مۇلک بۇلوب خالقنى كۇبۇسۇنۇ تۈرت
سانىننان سۇرا جوغۇ بۇلماغان سەبەدەن الامۇلك يەلھەرنە
تۈرت سانلارەينى قېيىنەن ساتىپ، مۇلک يەلھەرىي الانى
قېيىنلارەن اشايىدپلا.

2. كاپييەتالىيىت دەب - فابرىيكلەنى، زاۋىدلانى،
مەشىنالانى، بانكلانى، جەرلەنى. داغىدا بېلا كېيىك وللو
مۇلکلىنى يەلھەرنە ايتاللا.

3. كلاسىس دەب - ورۇماقلەقدادا، يىشلەمە كلىيگىدەدا
اشاماقلەقدادا، بىرچا ۋرون الغان، بىرچا جاشاغان خالقنى
قاومونا ايتاللا. ايتېرغا سۆز ۋچۇن: فابرىيكلە، زاۋىددادا

يىشلەگەن يىشچىلە ورۇماقىمقدادا، اشاما قامىقىدا بىرچا ورۇن
الاللا. الا بارىسىمدا بىر كلاسسىن بولاللا؛ فابرىكىلەنى،
زاودلانى يەلھەرىدا ورۇماقلەقىدا. اشاما قامىقىدا يىشچىلە
دەن باشخا ورۇن الاللا، الا كىسلەرىدا بىر باشخا
كلاس بولاللا. خالقدا ئەكى كلاس بولسا، الانى بىرىنە
يىگى، بىرىنە امان بولادى، الا بىر- بىرلەرى بلا كۈرەشمە-
يىندى مادار بولمايدى.

4. زاباستووکا، ستاچىكما دەب - اىتىخان زاتىن
ئەندىر يىر ۋچۇن يېشنى قتويمما قىلىققا ايتىادى. ستاچىكمانى يىشچىلە
كاپىيتا لىيختىلەگە اىتىخانلارىن ئەندىر يىر ۋچۇن نەدا ستاچىكما
لەتە تورغان نۆگەرلەرىنە بولوشور ۋچۇن ئەتەللە،

5. دىكىداتورا دەب - كلاسخا قالاي يىگى بولوغونا
بولماسا بىر زاكوشى سېينىماغان قاتى، كۈچلۈ ۋنۇغۇ
(ولاستخا) ايتاللا. يىشچى كلاسنى دىكىداتوراسىپ كاپىيتا لىيختىلەنى
خورلار ۋچۇن بولادى؛ الانى خورلاب، مۇلەكتەن ۋسىدۇرۇپ
خالقنى ۋقوولو ئەتىپ بوشاغاندان سورا يىشچى كلاسنى
دىكىداتوراسىپ اقېرىن - اقېرىن ۋلۇپ كەتەدى:

6. پارتىيا دەب - بىر يىننەتلى، بىر موراتلىي قاوەغا
ايىلالا. خار كلاسنى كەسىنى پاشخا پارتىياسىپ بولادى.
يىشچى كلاسنىپ پارتىياسىپ كۆممۇنىست پارتىيادى،

7. يمپهرياليزم دهـ ساتوونو ئـ وونو قوللارينا
جـيار ۋـچۇن ولـلو قـارـوـلو، كـاـپـيـتـاـلىـسـتـ قـىـرـالـانـىـ باـشـخـاـ
قـىـرـالـلاـ بلاـ قـازـاـواتـ ئـهـقـىـبـ كـوـرـهـشـهـ كـلـيـكـلـهـ رـيـنـهـ اـيـتـالـلاـ.
8. وـرـگـانـىـزـاسـىـيـيـاـ دـهـ پـارـتـيـيـاـنىـ، سـوـيـوزـنـوـ دـاغـىـداـ
بـېـلاـ كـىـبـىـكـ زـاتـلـانـىـ قـورـالـېـ بـىـشـ ئـهـتـكـهـنـ جـهـرـلـهـ رـيـنـهـ اـيـتـالـلاـ.
9. پـرـومـيـشـلـهـ ذـنـوـسـتـ دـهـ زـاـوـدـلـانـىـ، فـاـبـرـيـكـلـهـنـىـ
تـهـمـيرـ جـوـلـانـىـ، كـىـمـهـلـهـنـىـ، تـۇـرـلـۇـ تـۇـرـلـۇـ تـاشـچـىـلـانـىـ،
مـەـشـىـنـاـ بـلاـ جـهـرـگـهـ وـرـوـمـاـقـلـىـقـنـىـ بـارـدـىـسـىـنـادـاـ بـىـرـگـهـلـهـىـ اـيـتـالـلاـ.
10. وـتـپـوـسـكـ دـهـ بـىـرـ بـهـ لـكـىـلـىـ زـامـانـىـ قـوـلـلـوقـ
ئـهـتـكـهـنـ نـهـدـاـ بـىـشـ يـشـلـهـگـهـنـ اـدـامـنـىـ سـوـلـورـغـاـ بـىـمـهـ كـلـيـكـكـهـ
اـيـتـالـلاـ.
11. كـوـسـتـارـ دـهـ تـهـمـيرـچـىـ كـىـبـىـكـ، چـورـوـقـچـوـ
كـىـبـىـكـ، باـغـىـرـچـىـ كـىـبـىـكـ، دـاغـىـداـ بـېـلاـ كـىـبـىـكـ وـاقـ مـۇـلـكـچـۇـ.
كـلـهـرـىـ بـوـلـغـانـ يـشـچـىـكـهـ اـيـتـالـلاـ.
12. كـوـنـسـتـيـتـوـسـىـيـيـاـ دـهـ قـىـرـالـانـىـ قالـاـىـ قـورـالـماـ
قـلـىـغـىـنـ كـوـكـۈـزـگـهـنـ ئـهـمـ ولـلوـ زـاـكـوـنـلاـغاـ اـيـتـالـلاـ.
13. اـپـپـارـاتـ دـهـ قـىـرـالـانـىـ، نـهـدـاـ پـارـتـيـيـاـنىـ، نـهـدـاـ
سـوـيـوزـنـوـ يـشـىـنـ ئـهـتـكـهـنـ جـهـرـگـهـ اـيـتـالـلاـ.
14. فـرـقـنـتـ دـهـ اـسـكـهـرـ فـازـاـواتـ ئـهـتـهـ تـورـغانـ
جـهـرـلـهـگـهـ اـيـتـالـلاـ. وـقـوـوـ فـرـقـنـتـ دـهـ بـداـ وـقـوـوـ بـوـسـاغـاـقـداـ

خالققا بهك كەرەكلى بولغان سەبەبدەن و قۇونو قاز او اتخا
وشاتىپ، و قۇونو قاز او ات بلا تەڭلەشدىرىپ ايتاللا.

15. سۆوخۇزنو ماغاناسى سۆوت مۈلک
دەمەكلىكىدى. رەۋلىيۇسىيا بولغاندان بەرى رەسەينى كۆب
جەرلەرىندە جارلى كەستىييانلا جەر ۋلۇشلەرین بىرگە
الېب، جەرگە بىرگە ورونوب، الغان زاتلارین بىرگە اشاب
جاشايىدەلا. الاغا قېرالدا بولوشادى. الانى موڭلەرىنى
سۆوت مۈلک (سۆوخۇز) دەيدىلە.

16. مۆبلىزاسىيا دەب قاز او اتخا، نەدا بىر باشخا
يشىگە خالقنى قېرال چاقېرماقلېققا ايتاللا.

17. ماركسىزم دەب - كارل ماركس ۋەتكەن
و قۇوغا ايتاللا.

18. أگىتاسىيا دەب خالققا كەرەكلى بىر زاتنى
ئەتلىرىر ۋچۇن ادامنى كۆبۈسۈنۈ يىننەتىپ بىر جانىنا
بورماقلېققا ايتاللا.

19. پرۇپاڭا ذى دەب - مۇلەكتىپ، پۇلىتىكىنى
داغىدا بېلا كېبىك زاتلانى خاقىندان بىر يىننەتنى،
بىر موراتى خالققا جايماقلېققا ايتاللا.

20. كولتۇرا دەب - خالقنى اقىلمىنەدا، مالەنەدا
ۋ سەكلىيگىنە، و قۇوغا، غىلاموغى ايتاللا.

21. سپورت ده - ادام سانین ۋىسىۋەر،
قاىندىرماقا قىقا ايتاللا.
22. گلاؤپوليتپرسوت - بو تۈز شكتىللادان
قالغان وقۇولانى تاماداسېدى؛ خالقنى كۆممۇنیست
وقۇولاغا ۋەرە تەدى.
23. كلوپ ده - سو لوغان جەرگە، اداملا ويناغان
جەرگە ايتاللا.
24. كروزوك ده - بىر دەرسىدە وقۇغان قاوم
اداملاغا ايتاللا.
25. موزى ده - بوروندان قالغان سەيرلىك
زاتلا، پۇزمىشلەننۇشىنۇ زاتلارى، داغىدا بېلا كىبىك
زاتلا ساقلاڭىزان ۋىگە ايتاللا.
26. مىتىنگ ده - خالقنى يىشىنى خاقىندان،
پوليتىكاني خاقىندان سۆلەشىرگە جېيلافان سەخىدە خا ايتاللا.
27. تىكىكى ده - بىر مورات ئەتىلگەن يىشكە
جەتەر ۋچۇن ئەتىلگەن امالغا ايتاللا.
28. پرۆگراھما ده - بىر پارتىيانى نە زات
ئەتەرىيگىن، قالاي ئەتەرىيگىن، نە زاتلا ۋچۇن
كۈرەشكەن ئىزىغۇندا ايتاللا.
29. رەكۆمەندىسىيا ده - بىرەنۇنۇ يىگەن
پاشاڭىكەلىپى ادام بولغانينا شاغاداپق ئەتمەكلىك كە ايتاللا.

جاشلانى 4.

30. دسسيپيلينا دهب - تامادا ۋنۇچۇلا اىتىخان
زاتلاغا، كۆمسۆمۈل اىتىخان زاتلاغا بۇ يۇن سالماقايىققا
ايتىلا.

31. رەوزىيىا دهب - قېرال قوللۇغۇن ئەتكەن،
ذەدا بىر يىش ئەتكەن بىر جەرنى اچخانىدا اندان
قالغان مۇلکىنۇدا تۈز جو يغانىئىن، تەرس جو يغانىئىن
بىلە كلىكگە ايتىلا.

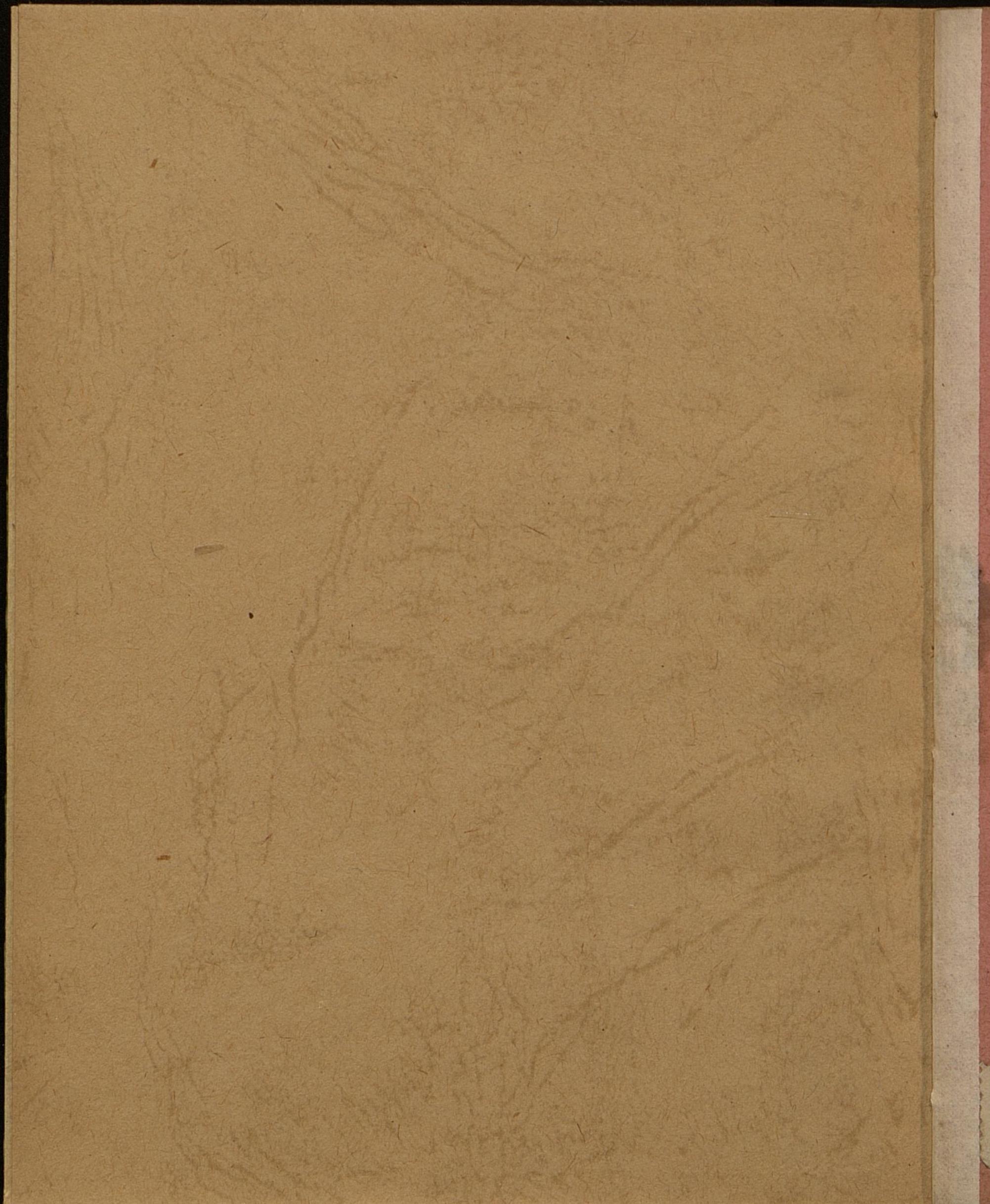
Цена 30 к.

باغاسى 30 كاپهك

Fan 6354

Programma
i ustav
R. L. K. S. M.
(na karačaerskom
jazyke)
Moskva
1925

Fain
6357

Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

بۇ تۈن دۇنيانى يىشچىلەرى، بىر لەشىگىز!

قاراچاي تىلىگە كۆچۈرگەن: تەكەلانى

Koppanma. Ustav

1927
-1850

جاشلانى^{*)} رەسمەيدە لە نىن
كۆمەونىيىت سوپىوز لار ئېنى
پروگرامماسى^ي بلا وستاواو (جوڭوغۇ)

^{*)} بۇ كىتابچىقىدا «جاشلا» دەگەن سۆز قورۇ جاش
ولانلاغا ايتىلىپ قالمايدى. «جاشلا» دەب جاش ولاندا
بولسون قىزدا بولسون 23 جىلى جەتكىينچى بارسىنادا
ايتىلىپىنادى.

Fan 6357

سسىرىنى مىللەتلەرىنى ارا باسماسى
موسکوا - 1925 جىل.

B.I.G.

